

Täysistunto

Lauantai 12.12.2020 klo 9.59—13.03

Täysistunto alkoi klo 09.59. Täysistunto päättyi klo 13.03.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (9.59—11.57) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (11.57—13.03).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 11.12.2020 toimitettu kansalaisaloite KAA 8/2020 vp: OmaTahto2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle!.

3. Johanna Ojala-Niemelän vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 53/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan maanantaina 14.12.2020 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 14.12.2020 kello 11.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 245/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Keskustelu

10.00 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronavirustartuntoja raportoidaan päivittäin satoja, ja tauti leviää väestössä eri puolilla Suomea. Kuten muiden maiden esimerkeistä näemme, on mahdollista, että epidemiatilanne edelleen heikkenee. Tällainen muutos voi olla sekä äkillinen että laajamittainen. Lähiviikkoina nähdään, miten alueelliset rajoitukset ja suositukset vaikuttavat tautitilanteeseen ja onko marraskuun puolivälistä alkaneessa tapausmäärien jyrkässä kasvussa nähtävissä yhtään tasaantumista.

Valtioneuvosto linjasi kesäkuussa, että valmiuslain soveltamisen päättymisen johdosta tartuntatautilakiin tulee valmistella tarvittavat muutokset. Muutoksia, joilla on merkittäviä perusoikeuskytköksiä, on valmisteltu nopeasti siitä lähtien.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi erilaisista toimista koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi. Ehdotettavan sääntelyn tarkoituksena on estää tartuntojen leviämistä eli suojella ihmisten terveyttä. Erityisesti haluamme suojella haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, joilla on kohonnut riski sairastua vakavasti koronavirustartunnan seurauksena, eli tavoitteena on siis suojella elämää ja turvata sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kantokyky, koska ihmisillä on oikeus saada riittävää huolenpitoa ja riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluita.

Ensinnäkin esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseksi viimesijaisesta mahdollisuudesta alueellisesti tai valtakunnallisesti velvoittavasti laajentaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Aluehallintoviraston päätöksellä voitaisiin poiketa tavasta, jolla kunnallisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut muutoin järjestetään ja tuotetaan. Tietyissä tilanteissa päätöksen voisi tehdä sosiaali- ja terveysministeriö.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, joita noudattamalla erilaisia palveluita voidaan koronaepidemiankin aikana tarjota turvallisesti. Keinot on porrastettu hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisesti siten, että velvoitteita ja rajoituksia voidaan tiukentaa, jos aiemmat toimet eivät ole riittäviä.

Perustasolla tulisi suoraan lain nojalla noudattaa hygieniavelvoitteita. Näitä toimia ovat käsien puhdistusmahdollisuuden tarjoaminen, tilojen ja pintojen puhdistamisen tehostaminen, ihmisten ohjeistaminen sekä riittävien etäisyyksien ylläpitoon liittyvät toimet.

Kiihtymisvaiheessa alueellisen tautitilanteen niin vaatiessa toissijaisena keinona, jos aiemmin toteutettujen toimien noudattaminen ei riitä, voitaisiin tehdä lähikontakteja vähentävä alueellinen viranomaispäätös. Kunta tai aluehallintovirasto voisi edellyttää elinkeinonharjoittajia ja muita toimijoita järjestämään toimintansa siten, että ihmisten välinen lähikontakti asiakastiloissa ja muissa toimintaan osallistuville avoimissa tiloissa on mahdollista tosiasiallisesti välttää. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa tilajärjestelyjä, kuten väliseinien ja pleksien asettamista, asiakaspaikkojen uudelleen sijoittamista tai käytön rajoittamista, asiakaskulun ohjaamista tai viime kädessä myös asiakasmäärän rajoittamista. Velvoitteen voisi toteuttaa myös porrastamalla aikataulullisesti asiakkaiden saapumista ja oleskelua tilassa.

Samoin kiihtymisvaiheessa voitaisiin tarvittaessa viranomaispäätöksellä rajoittaa matkustajamääriä henkilöliikenteessä. Liikenteen terveysturvallisuutta koskeva liikenteen palveluntarjoajiin kohdistuva valtakunnallinen päätöksenteko keskitettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Leviämismuutoksessa viimesijaisena keinona ehdotuksessa ehdotetaan, että kunta tai aluehallintovirasto voisi sulkea asiakkaiden tai osallistujien käyttöön tarkoitettujen elinkeino- tai muun toiminnan tilat kahden viikon ajaksi. Mahdollisuus kieltää asiakkaiden tai osallistujien ottaminen tilaan voisi koskea toimintoja, joissa olisi erityinen mahdollisuus merkittäville tartuntaketjujen syntymiselle. Tällaisia tiloja olisivat hyvin monenlaiset paikat urheiluun, saunoihin, uimahalleihin, kylpylöihin ja muihin ja niiden yhteydessä oleviin pukutiloihin liittyen, tanssipaidat, kuorolaulutoiminta, harrastajateatteri ja muuhun ryhmäharrastustoimintaan liittyvät tilat, huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhat, sisäleikkipuistot muun muassa ja kauppakeskusten yleiset tilat — siinä joitakin tässä listassa olevia asioita.

Jo voimassa olevan tartuntalain mukaan tietyt tilat, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköitä, oppilaitoksia, päiväkotia, asuntoja ja vastaavia tiloja voidaan sulkea ja väkeä kokoavia tilaisuuksia kieltää. Esityksessä siis lisättäisiin lakiin sieltä puuttuva mahdollisuus asettaa rajoitteita ja myös sulkea tietyt elinkeino- ja harrastustoiminnan tilat. Esityksessä on myös säännökset edellä mainittujen velvoitteiden valvonnasta.

Arvoisa puhemies! Esityksen valmistelussa on otettu huomioon perustuslaista johtuvat reunaehdot. Sääntely on kirjoitettu mahdollisimman tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Sääntelyn tavoitteena on turvata ihmisten oikeus terveyteen ja erityisesti riskiryhmiin kuuluvien ihmisten oikeus elämään. Samoin esityksen tavoitteena on osaltaan varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluiden riittävyys epidemian aikana. Koronaviruksen aiheuttamaan infektioon ei ole tällä hetkellä olemassa tehokasta parantavaa hoitoa. Väestöllä ei myöskään ole immuuniteettia tautia vastaan. Kyse on osalle väestöstä selvästi vaarallisesta infektiosta.

Vallitsevassa epidemiatilanteessa sekä lainsäätäjät että päätöksiä tekevät viranomaiset joutuvat punnitsemaan perusoikeuksia ja pyrkimään sellaiseen oikeustilaan, jossa perusoikeudet voivat toteutua mahdollisimman täysimääräisesti. Ehdotettava sääntely mahdollistaa julkisen vallan tehtävän suojata väestön terveyttä. Samalla tavoitteena on turvata elinkeinovapauden, uskonnonvapauden, omaisuuden suojan sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauden sekä sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen mahdollisimman täysimääräisesti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että myös tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä, työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaoloa koskevia säännöksiä sekä eristämispaiikkaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Lisäksi säädettäisiin Tullin ja Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta antaa virka-apua.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lain säännöksiä ehdotetaan olemaan voimassa väliaikaisesti covid-19-epidemiaan liittyen 31.12.2021 saakka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. Nyt käydään keskustelua.

10.09 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kiurulle hyvästä esittelypuheenvuorosta.

Koronavirus jatkaa leviämistään maailmalla, niin myös meillä täällä Suomessa. Siksi hallitus on joutunut ja joudutaan lisäämään keinoja taudin hillitsemiseksi. Tartuntalakia säädettäessä on otettu huomioon käytännön toimia, jotka ovat kuitenkin suurilta osin määräaikaisia. Tavoitteena on vahvistaa paikallisten ja alueellisten viranomaisten mahdolli-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

suuksia tehdä ennakoivia ja nopeita toimia koronaviruksen leviämisen estämiseksi. Alueellisia rajoitustoimia on jo jouduttu ottamaan käyttöön niillä paikkakunnilla, joilla viruksen on todettu olevan kiihtymisvaiheessa. Rajoitustoimien täsmennykset koskevat muun muassa yleisötapahtumia, kuten urheilutapahtumia, sisäliikuntalajeja, ravintoloiden aukioloaikoja ja asiakaspaikkojen supistamista, ja lisäksi käyttöön on otettu matkustusrajoitukset.

Leviämisvaiheessa on tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön vieläkin järeämmät toimet. Näistä toimista päättävät kunta ja aluehallintovirasto. Jotta lähikontaktien määrä saadaan minimoitua, se vaatii silloin myös yhteisten tilojen sulkemisia. Näitä toimia ovat esimerkiksi joukkueurheilun, ryhmäliikunnan, kuntosalien ja muiden harrastustoiminnan sisätilojen sulkeminen. Saunat ja uimahallit sekä kylpylöiden allastilat pukuhuoneineen, tanssi-paikat, huvi- ja teemapuistot, eläintarhat ja sisäleikkitilat suljettaisiin. Myös kauppakeskusten oleskelutilat voisivat olla pois käytöstä. Nämä erityistoimet kestäisivät enintään kaksi viikkoa.

Arvoisa puhemies! Jos koronaepidemia leviäisi vieläkin enemmän ja nopeammin lähi-viikkojen aikana, alueellisesti aluehallintoviranomaiset tai valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysministeriö voisivat viimeisenä keinona velvoittaa eri vastuussa olevia tahoja muuttamaan toimintaansa varsin pikaisella aikataululla. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että terveydenhuollon toimintayksiköissä lisättäisiin hoitopaikkoja sekä sosiaalihuollon asu-mispalvelu- tai laitoshoidon asiakaspaikkoja. Voitaisiin velvoittaa myös kuntaa tai kun-tayhtymää antamaan sosiaali- ja terveyspalveluja sellaisille asiakkaille tai potilaille, jotka eivät normaalioloissa kuulu heidän järjestämistänsä piiriin.

Arvoisa puhemies! Minulle ja uskoakseni muillekin kansanedustajille on tullut useita yhteydenottoja esimerkiksi lasten ja nuorten vanhemmilta koskien juuri näitä lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia ja rajoitusten vaikutuksia harrastamiseen. Itselläni on 10-vuotias poika, ja hän harrastaa varsin aktiivisesti kahta eri joukkuelajia. Ymmärrän erit-täin hyvin harrastamisen mahdollisuuden merkityksen lapselle ja perheen arjelle. Meillä Kouvolassa ollaan jo siirrytty koronan suhteen leviämisvaiheeseen, ja meillä näitä lasten ja nuorten sisäharjoitteluja on jouduttu supistamaan ja näille on tullut stoppi tautitilanteen ta-kia — ja kyllä se kieltämättä on erittäin harmillista ja rikkoo perheen ja lapsen totutun ar-kirutiinin, mutta tässä kohtaa on hyvä muistaa, että on kyse määräaikaista rajoituksista, ja tätä olen yrittänyt myös omalle lapselleni korostaa. Useiden joukkueiden joulutauko har-joittelun suhteen osuu normaalistikin juuri tähän joulun ja uudenvuoden kohdalle. Lapsil-lamme ja nuorillamme on loppuelämä aikaa harrastaa, ja jotta se loppuelämä voisi alkaa mahdollisimman nopeasti, korona pitää saada talttumaan.

Nämä rajoitukset ovat osa välittämistä, ja tämä tehdään jokaisen meidän hyväksi. Pidän tärkeänä, että jos tarve tulee, otetaan nämä alueelliset rajoitustoimet käyttöön ripeästi. Ajoitus kiihtymisvaiheen pysäyttämiseksi on tässä asemassa koko epidemian tärkein teh-tävä. — Kiitos.

10.13 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kiitos, että vihdoinkin ollaan saatu tämä uusi tar-tuntatautilakiesitys eduskuntaan. Se kesti valitettavan kauan, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Ministeri esittelikin tässä jo sen sisällön, niin että en lähde sen yksityiskoh-tia käymään läpi, mutta sen verran tuon esille, että tässähän merkittävä osa näistä muutok-sista on semmoisia, esimerkiksi hygieniatoimiin liittyviä, joita tällä hetkellä jo käytetään,

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

jotka ovat suosituksina ja joita myöskin yritykset noudattavat, vaikka ne ovat suosituksia, ja tällä esityksellä nämä tuodaan sitten lakitasolle velvoittaviksi.

Tässä nämä on jaettu kolmeen eri osaan, niin että perus-, kiihtymisvaiheessa ja leviämisvaiheessa oleville alueille ovat erilaiset rajoitukset mahdollisia. Jos ajatellaan, että leviämisvaiheessa rajoitustoimet voivat olla kaikkein rankimpia, eli voidaan sulkea tiloja kahdeksi viikoksi, niin käytännössähän meillä on monta aluetta, joilla ollaan jo tässä vaiheessa, eli se käytännössä tarkoittaisi sitä, että näillä alueilla, kuten esimerkiksi täällä Uudellamaalla, nämä voitaisiin ottaa heti käyttöön. Ymmärrän hyvin sen, että myös yksityisiä toimijoita pitää rajoittaa siltä osin kuin ne ovat tartuntariskialttiita paikkoja, mutta täytyy huomioida myöskin se, että pitää valita aina se tapa, millä pystytään riskiä mahdollisimman paljon vähentämään, eikä aina se, että laitetaan kaikille samanlainen rajoitus isolla kädellä, ole välttämättä se oikea tapa taloudellisesti ja inhimillisesti.

Tällä tartuntatautilakiesityksellä annetaan varsin suuri valtuus viranomaisille, paikallisille viranomaisille, tehdä näitä toimenpiteitä, jotka menevät sinne perustuslain tontille, eli tässä valmiuslain antamat mahdollisuudet vähän sekoitetaan normaalilainsäädäntöön, ja tämän osalta toivon, että perustuslakivaliokunta tätä asiaa huolellisesti arvioi.

Sitten tässä esityksessä on se mahdollisuus, että yli kuntarajojen ja sairaanhoitopiirirajojen voidaan ohjata potilaita hoitoon toiselle alueelle. Sitähän tapahtuu jo tälläkin hetkellä: tehdään yhteistyötä sairaanhoitopiirien kanssa, eri sairaalat toimivat yhdessä, ja ihan positiivisessa, rakentavassa hengessä tätä eri toimijoiden kanssa tehdään. Ja kun potilaiden eteen tehdään sitä työtä, niin tässä lakiesityksessä tämä voitaisiin tehdä lakiin asti, että olisi velvoite näin tehdä. Sinällänsä ymmärrän tämän ajatuksen, mitä tällä haetaan, mutta tässä jää paljon avoimia kysymyksiä: kuka sen päätöksen tekee, millä perusteella, ja korvataanko myöskin niille alueille, jotka sitten ottavat näitä potilaita vastaan lain pakottamana, jotain siitä, että he joutuvat sinne enemmän henkilöstöä hankkimaan — myöskin heidän omat hoitojononsa kasvavat, ja näitten kuntien ja sairaanhoitopiirien kustannukset tulevat kasvamaan. Se jää auki tässä esityksessä, samoin kuin kustannusten korvaaminen yksityisille toimijoille, missä määrin ja millä tavalla se tullaan tekemään, sekin jää epämääräiseksi. Näitä olisi tarpeen täsmentää.

Se, mikä tässä on hyvä asia omasta mielestäni, on, että myöskin uskonnon harjoittaminen on tänne otettu mukaan, koska nämä tilaisuudet ovat tietenkin tämmöisiä riskialttiita tapahtumia, missä lauletaan. Uskonnolliset toimijat ovat kyllä käsittäkseni hyvin noudattaneet hygieniarajoituksia, suurin osa toimii hyvin, ja monet kirkolliset toimitukset hoidetaan etänä. Mutta on tärkeää saada tämä tänne mukaan, koska on tapauksia, joissa on lähtenyt laajoja tartuntaketjuja näistä tilaisuuksista.

Sitten tässä on tosiaan mahdollisuus myöskin toisiin sairaanhoitopiireihin tai myöskin asumisyksiköihin, myös lastensuojelulaitoksiin tai vanhusten yksikköihin, laittaa enemmän asiakkaita kuin normaalitilanteessa, jopa niin, että voi olla erilaisia asiakkaita — se jää auki, minkälaisia — eli heidän ei siis tarvitsisi olla samoja, esimerkiksi ikääntyneitä ikääntyneiden paikkaan. Sekin jää auki, voisiko lastensuojelulaitoksiinkin sijoittaa sitten aikuisia ja millä perusteella. Tämä on hyvin epämääräisesti nyt laissa sanottu, ja se tarvitsisi myös täsmennystä.

Arvoisa puhemies! Se, mitä ihmettelen, on se, että kun tässä on valmisteltu tätä lakiesitystä kuitenkin monta kuukautta, niin miksi tähän kokonaisuuteen ei ole otettu kasvomaskivelvoitteen mahdollisuutta, sen käyttöönottoa alueilla. Sillä tavalla kuitenkin pystyttäisiin turvaamaan sekä työntekijöiden että asiakkaiden turvallisuus alueilla, ja se olisi kui-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

tenkin merkittävästi kevyempi toimenpide kuin valmiuslakitasoiset muutokset. Kysyisin-kin ministeri Kiurulta: Miksi sitä ei ole otettu mukaan? Olisiko se mahdollista nyt tässä valiokuntatyöskentelyn aikana sinne lisätä, koska olen tehnyt siitä lakialoitteen ja valmiit pykälät olisivat valmiina ja tässä on myös tämä 58 § auki?

10.21 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä tuodaan nyt eduskunnalle tartunta-tilain esitys, jossa laajennetaan alueellisia mahdollisuuksia rajoituksiin. Ensin tähän alkuun haluan todeta, että jo tällä hetkellä meillä on alueilla mahdollisuus erilaisiin rajoituksiin, mutta niitä käytetään kyllä valitettavan eri tavoilla eri alueilla. Nyt esimerkiksi HUS-alueella, jossa on suurin tartuntatautikuorma tällä hetkellä koronan osalta, valitettavasti näyttää kuitenkin siltä, että edelleen kunnat hannaavat vastaan näiden rajoitusten osalta. Tässä olisi ollut nyt muun muassa mahdollisuus, HUS suositti nettisivuillansa koulujen siirtymistä etäopetukseen yläkoululaisten osalta. Mutta se hävisi HUSin nettisivuilta, ja sitten eilen saimme päätöksen, että tällaista ei tehdä, koska kuulemma sosiaaliset ongelmat koituvat niin suuriksi. Tässä olisi ollut muutama viikko aikaa, ja hämmästelen kyllä suunnattomasti tätä meidän pääkaupunkiseudun toimintaa tältä osin — ottaen huomioon, että nämä samat lapset menevät joululomalle. Eli jos käytännössä koulusta poissaolo aiheuttaisi Suomessa niin suurta ongelmaa kuin nyt annetaan ymmärtää, niin meillähän eivät lapset voisi olla laisinkaan lomilla. Hämmästelen tätä, ja siltä osin en ole aivan varma, onko kailta osin tällainen oikeuksien lisääminen kuitenkin se ratkaisu, [Aki Lindénin välihuuto — Leena Meri: Antakaa hänen puhua nyt!] kuten nyt näimme. Ja tähän kouluasiaan liittyen silloin viime keväänä minun nähdäkseni ja minun saamieni tietojen mukaan Helsingin kaupungilta ei tullut mitään uusia huoliryhmiä, vaan ne samat lapset, jotka ovat vaikeuksissa, olivat silloinkin vaikeuksissa.

Mutta tähän esitykseen: Nostan tähän pohdittavaksi kolme asiaa, mistä haluaisin, että eduskunnassa tarkastellaan niitä vielä käsittelyn aikana. Ensimmäinen on se, missä määrin tämä laki tulee valmiuslain tontille, koska niin kuin lausuntopalautteissakin on tuotu esiin, tässä on jonkun verran ristiriitaa. Nimittäin yksi kriteeri, jolloin valmiuslaki voidaan ottaa käyttöön, on vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava, hyvin laajalle levinnyt, vaarallinen tartuntatauti. Tältä osin tulee siis mieleen, että jos jo nyt meillä on ongelmia siinä, että alueet käyttävät näitä eri tavalla, niin voiko käydä niin, että itse asiassa se valmiuslain käyttöönoton kynnys ylitettäisiin jo, mutta nyt, kun näitä mahdollisuuksia on täällä normaalilainsäädännössä lisätty, niin ei tehdä. Ja tietyllä tapaa, jos ajatellaan laajasti, itse ajattelisin: jos meille tuleekin vaikkapa huhtikuussa joku toinen tauti, joka on vastaavantyyppinen, ehkä vielä tappavampi, niin miten silloin toimitaan, tämänkö lain perusteella? Puhutaan nyt sitten tällaisista hyvin tappavista — jos vaikkapa ebola leviäisi tänne. Kyllä minä ehkä erityisesti tätä täällä pohtisin, kenelle vastuu kulloinkin kuuluu erityisesti silloin, kun mennään elinkeinoihin, omaisuudensuojaan ja esimerkiksi yksilön suojaan noin muuten. No, pelkästään oikeudet eivät riitä. Silloin pitäisi olla myös velvollisuus.

Sitten muutama muu: 9 a §:ään on lisätty mahdollisuus sosiaalihuollon asumispalveluihin, siis tehty heille velvoite järjestää myös terveydenhuoltoa. Tämä on joiltakin osin mielestäni ongelmallista, erityisesti kun puhutaan kehitysvammaisista tai vanhuksista. Käytännössä katsoen, niin kuin tiedämme, asumispalveluissa ei ole terveydenhuollon osaajia, ja miten heitä yhtäkkiä sinne tulisi, kun me tiedämme, että tässä kohtaa, jos tähän joudutaan, meillä ovat sairaalat niin täynnä, että terveydenhuoltoalan osaavaa henkilöstöä ei ole saatavilla näihin asumispalveluyksiköihin? Pidän tätä kyllä ongelmallisena kohtana täällä.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Perusteluosioissa todettiin, että heilläkin on oikeus päästä sairaalahoitoon ja olla lääkärin hoidossa, mutta jo käytännössä meillä on ollut muutoinkin ongelmia muun muassa kehitysvammaisten osalta heidän oikeuksissaan saada hoitoa. Pidän tätä riskinä siihen, että hoitoa rajoitetaan epäasiallisella tavalla suomalaisessa yhteiskunnassa. Toivoisin, että tähän erityisesti nyt eduskuntakäsittelyssä kiinnitettäisiin huomiota. Täällä käydään YK:n vammaissopimuksen artikloja läpi, ja sitten täällä todetaan, että ehdotetun lain rajoitusperusteiden voidaan katsoa olevan kuitenkin hyväksyttäviä suhteessa ihmisoikeussopimukseen, mutta onko näin, jos käytännössä esimerkiksi asumispaikka rajoittaa hoidon saantia? Haluaisin, että eduskunta käy tämän erityisesti läpi.

Sitten kiinnitän huomiota uskonnollisiin yhteisöihin. Sinänsä tätä tilannetta on nyt jonkin verran tässä helpotettu — versus tähän päivään — mutta sivulla 137 hallituksen esityksessä todetaan, että kunnalle tai aluehallintovirastolle ei säädettäisi mahdollisuutta määrätä uskonnon harjoittamiseen käytettävää tilaa suljettavaksi, vaikka yhteisö laiminlöisi kunnan tai aluehallintoviraston 59 c §:n perusteella antaman määräyksen noudattamisen. Minusta tämä on vähän ongelmallista. Ymmärrän uskonnonvapauden erinomaisen hyvin, mutta en oikein ymmärrä sitä, että yhteisöt nostetaan erityiseen asemaan tässä kohtaa, koska kyllä niitä määräyksiäkin täytyy voida noudattaa, ja toisaalta uskontoa voitaneen harjoittaa muuallakin kuin vain siihen tarkoitettuun tilaan. Siinä mielessä näkisin myös tämän sellaiseksi kohdaksi, joka täytyisi ottaa huomioon. — Kiitos.

10.28 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Pieksämäen vanhuspalvelujen johtaja Susanna Pirttiaho on kuvannut: ”Tämä on kuin sotatila tai suur-onnettomuus.” Olemme todella vakavassa tilanteessa. Olen sitä mieltä, että Suomeen tarvitaan ehdottomasti maskipakko. Sillä voimme suojella toinen toisiamme ja kansalaisia. Suomeen tarvitaan maskipakko. Kysyn teiltä, hyvä ministeri, olisiko se mahdollista.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on laki tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Tällä lakiesityksellä esitetään muun muassa — käsittelen nyt 9 a §:ää — että voidaan lisätä terveydenhuollon toimintayksikössä hoitopaikkoja tai hoitaa muita potilaita kuin terveydenhuollon toimintayksikössä tavanomaisesti hoidetaan, lisätä sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikössä asiakaspaikkoja tai antaa palveluja muille asiakkaille kuin yksikössä tavanomaisesti annetaan tai velvoittaa sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikön osallistumaan päätöksen mukaisesti potilaiden terveydenhuollon toteuttamiseen. Aluehallintovirasto voi säädettyjen ehdotusten täytyessä toimialueellaan lisäksi velvoittaa kunnan tai kuntayhtymän antamaan sosiaali- ja terveyspalveluja sellaisille asiakkaille ja potilaille, jotka eivät kuulu kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuun piiriin.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat tärkeitä asioita, joista tänään keskustellaan. Tämä lakipaketti on äärettömän iso ja tiukka, ja se asettaa paljon muutoksia sosiaali- ja terveydenhuollon kentälle. Kysyisin teiltä, hyvä ministeri, millä tavalla turvataan nämä mahdolliset hoivayksiköiden siirrot ja potilaiden siirtämiset ja uusien paikkojen avaamiset. Tiedustelen myös sitä, tarkoittaako laki sitä, että hoivapaikoille tulee ylipaikoille asiakkaita ja potilaita hoidettavaksi. Mikäli näin on, sehan tarkoittaa ekstramäärää resurssia hoitajiin, joihin siirryn seuraavaksi.

Suomen Amnesty on antanut tunnustuksen hoitajille korona-aikana. Amnesty on sanonut, että korona on rikkonut hoitajien oikeuksia. Amnestyn Suomen osasto on myöntänyt vuoden Kynttiläpalkinnon kaikille Suomen terveydenhuollon toimijoille, ja kiitos siitä

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

työstä, jota terveydenhuollon ammattilaiset tekevät näissä vaikeissa olosuhteissa. He vaarantavat oman terveytensä hoitaessaan meitä muita, ja minusta tuntuu 25 vuotta hoitoalalla olleena sille, että me päättäjät emme ymmärrä tätä.

Mutta mitä tehdään maailmassa? Islannissa, Saksassa, Norjassa, Alankomaissa, Ranskassa, Walesissa, Itävallassa, Portugalissa, Belgiassa, Tšekissä ja Ruotsissa on huomioitu se, että hoitajat tarvitsevat kunnioituksensa ja arvostuksen myös rahallisesti. Minä olen sitä mieltä, että ehdottomasti tarvitaan koronaliä hoitajille, ja pidän tärkeänä, että myös valtiovalta sanoo näin. Pidän lähinnä sanahelinänä sitä, kun sanotaan, että eduskunta ei voi päättää palkoista tai eduskunnassa ei voida palkoista puhua. Mitä luulette, että ne hoitajat miettivät pitkän työputken ja viikko toisensa jälkeen? Se on todella, todella väsyttävää ja rasittavaa ja rassaavaa, ja toivon, että täällä pystytään sanomaan ääneen se, että mikäli nämä terveydenhuollon soturit kaatuvat, niin kukaan meistä ei tule saamaan hoitoa.

Mihinkä me menemme, jos me edelleen velvoitamme täällä lisäpaikkoja hoivayksiköihin ja hoitajia venymään, tekemään sellaisiakin hoitotehtäviä, joihin heillä ei välttämättä ole koulutusta eikä osaamista? Silloin saavumme myös siihen potilasturvallisuuden rajamaille. Täällä nimittäin sanotaan todellakin näin, että hoivayksikön, toimintayksikön tulee osallistua potilaiden terveydenhuollon toteuttamiseen. Meillä on paljon erilaisia sairaita ihmisiä, meillä on ikääntyneitä, vanhuksia, vammaisia, joiden terveydenhoito on erilaista.

Eli tätä kysynkin nyt sitten, ministeri: käyttekö keskustelua siitä, että valtiovalta voisi antaa tukea, aivan kuten on tuettu miljoonilla suomalaisia yrityksiä? Miljoonia on annettu yrityksille rahaa, mutta niistä muurahaista, jotka siellä kentällä tekevät sen työn, ei kukaan täällä puhu. Ja jos kysytään ja puhutaan, niin sanotaan, että nämä eivät kuulu eduskunnalle. Kun me olemme itse siellä sairaalassa potilaina, niin mitä me silloin sanomme? Sanommeko me, että tämä ei olisi kuulunut meille? Tai kun meidän läheisemme ovat siellä? Ottakaa ja katsokaa Ruotsiin ja Eurooppaan muualle ja nähkää, mitä siellä tapahtuu.

Ihan oikeasti, jos Pieksämäen vanhuspalvelujohtaja Susanna Pirttiäho on sanonut ja kuvannut tilannetta Pieksämäellä, pienessä maalaiskaupungissa, että ”tämä on kuin sotatila tai suuronnettomuus”, meillä on vaara, että me menemme sitä kohti. Täällä pääkaupunkiseudulla tilanne on todella vaativa.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla sosiaali- ja terveysvaliokuntaan tämä lakiesitys tulee, ja käymme varmasti tiukan ja tarkan selvittelyn siellä. — Kiitos.

10.34 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kevään poikkeusoloissa kävi ilmi, että normaaliolojen lainsäädäntö on puutteellinen koronaepidemian kaltaisen yleisvaarallisen pandemian torjunnassa, ja siksi on hyvä, että pääsemme tätä nyt käsittelemään.

Tartuntatautilain muutoksia odotettiin kuitenkin jo lokakuuksi ja luvattiinkin sinne, jolloin olisi ollut mahdollista saada laki voimaan jo ennen joulua. Hallitus tuo nyt tärkeitä ja perusteellista käsittelyä vaativia lakikokonaisuuksia sumassa ennen joulua ja työtaukoa. 1600-sivuista sote-uudistusta alamme käsittelemään maanantaina, ja on vaarana, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan työ puuroutuu ja tämänkin lakipaketin voimaantulo lykkääntyy pitkälle kevääseen. Tämä esitys on nimittäin kuitenkin käsiteltävä erittäin huolellisesti, ja erityisesti kansalaisten perusoikeuksia koskevat muutokset edellyttävät myös perustuslakivaliokunnan huolellista arviota.

Tässä lakipaketissa, -kokonaisuudessa annetaan viranomaisille uudenlaisia valtuuksia puuttua toisten viranomaisten ja myös elinkeinonharjoittajien ja yhteisöiden omaan päätöksentekoon. Aluehallintoviranomaiset ja sosiaali- ja terveysministeriö voisivat tehdä

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

päätöksiä suoraan yksittäisen kunnan järjestämisvastuun yli tai ahv ja kunta voisivat tehdä päätöksiä, joilla yksityiselle elinkeinonharjoittajalle säädetään hygieni- ja rajoittamisvelvoitteita tai jopa suljetaan määräaikaaisesti tiloja.

Syksyn mittaan olemme nähneet ikäviä purkauksia valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden välisten jännitteiden vuoksi, mikä ei ole omiaan vahvistamaan kansalaisten luotamusta annettuihin määräyksiin ja suosituksiin, ja on vakavaa, jos poliittiset jännitteet ja arvovaltasyyt horjuttavat tarvittavaa yhteistyötä viranomaisten ja poliittisen johdon välillä. Onkin toivottavaa, että sosiaali- ja terveysministeriön, aluehallintoviranomaisten ja kuntien toimintaan ei tämän lainsäädännön myötä tulisi lisää jännitteitä, sillä kansalaisten luottamus viranomaisten toimenpiteiden perusteisiin on todella tärkeää. Eli rajoitusten kohteena olevien toimijoiden ja kansalaisten on koettava myös kohtelun olevan oikeudenmukaista ja perusteltua. Esimerkiksi kirkot ovat sulkeneet jumalanpalvelustilat yleisöltä ihan annettujen suositusten pohjalta eikä Kauneimpia joululauluja järjestetä, mutta samalla on kysely, miksi karaokebaarissa voi ilta-aikaan hoilata 200 ihmistä tai miksi samaan aikaan, kun teatterit ja konserttisalit on suljettu, kauppakeskuksiin jonotetaan tungoksissa.

Tämä lakiesitys todellakin koskettaa kansalaisten perusoikeuksia, yksityisten elinkeinonharjoittajien oikeuksia samoin kuin myös osaltaan uskonnonvapautta. Ja totean, että mielestäni on hyvä, että hallitus ei ulottanut tätä tilojen sulkemisen mahdollistavaa 58 g §:ää uskonnon harjoittamiseen, mutta lausuntokierroksella olleeseen versioon nähden nämä 58 c ja d §:ien määräykset on nyt kohdistettu myös kirkkoille, seurakunnille ja muille uskontokunnille. Silloin lausuntokierroksellahan lähinnä vapaa-ajattelijat olivat tähän reagoineet.

Ja toteankin, että uskonnolliset yhteisöt ovat todellakin noudattaneet jo tosiasiallisesti hyvin säntillisesti annettuja suosituksia ja ohjeita, niin hygieni- ja turvaetäisyyksiä kuin myös sitten toimitilojen sulkemista seurakuntaväeltä, mutta periaatteellisesti mielestäni on kuitenkin erittäin tärkeää, että tässä kiinnitetään huomiota siihen, että meillä sekä perustuslaissa että Suomea sitovissa kansainvälisissä ihmisoikeusvelvoitteissa uskonnonvapaudelle on säädetty hyvin vahva tila. Jos uskonnonvapautteen kajottaisiin niin voimakkaasti, että viranomaiset, siis ihan yksittäiset viranomaiset, voisivat määrätä kirkkoja suljettavaksi, niin kyllä sen mielestäni tulisi tapahtua poikkeusolojen ja valmiuslain kautta, ei siis tavalisen lain ja yksittäisten viranomaisten harkinnan pohjalta. Ja kyllä mielestäni tässä koko kokonaisuudessa perustuslakivaliokunnassa tulee hyvin huolellisesti arvioida sekä näiden 58 c ja d §:ien vaikutusta uskonnonvapauteen että sitten tämän g §:n vaikutusta elinkeinonharjoittajien vapauteen, ja voidaan kysyä sitä, olisiko sitten kuitenkin parempi edetä silloin, kun mennään näin vahvasti näiden perusoikeuksien alueelle, todellakin valmiuslain ja poikkeusolojen kautta. Tässä lakikokonaisuudessa onneksi nämä ovat määräaikaaisia, eli nämä on säädetty olemaan voimassa vuoden 2021 loppuun saakka ja koskemaan räätälöidysti nimenomaan tätä covid-epidemiaa, mutta itse toivon, että pysyvään tartuntatautilakikokonaisuuteen ei jäisi suoraan perusoikeuksiin kajoavia toimia, ei varsinkaan uskonnonvapauden alueelta.

Tämä kysymys korvauksista on erittäin tärkeä, ja siihen ei ministeriltä tässä esittelypuheenvuorossa tullut minkäänlaista vastausta, ja kyllä aika epämääräisesti tässä esityksessä on puhuttu lähinnä siitä, että valtio voi korvata. Tässä kuitenkin voi tulla kunnille merkittäviä kustannuksia samoin kuin elinkeinonharjoittajille tilojen mahdollisesta sulkemisesta ja myös erilaisista hygieniatoimenpidemääräyksistä, joten toivon, että ministeri vielä vastaisi näitä korvauksia koskeviin kysymyksiin.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Ja sitten vielä lopuksi totean, että tämä porkkana hoitajille täytyy [Puhemies koputtaa] ottaa kyllä huomioon, se, että emme pelkästään ole ikään kuin keppiä tarjoamassa hoitajille tässä raskaassa tilanteessa vaan myös [Puhemies: Kiitoksia!] kannustimia.

10.41 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Tämä tartuntatautilain täydennys tarjoaa tukevampaa selkänöjää alueellisille toimijoille koronaviruksen torjuntaan. Esityksessä korostetaan toimien välttämättömyyttä mutta toisaalta niiden oikea-aikaisuutta, jotta epidemian leviäminen saadaan pysäytettyä. Tiedonkulku ja yhteistyö alueiden välillä on aivan ratkaisevan tärkeää pandemianvastaisissa toiminna onnistumiseksi.

Lasten ja nuorten arjen turvaaminen on keskeistä, ja perusopetukseen tai varhaiskasvatukseen esityksessä ei uusia toimia juurikaan esitetä. Harrastustoimintaa koskevat rajoitukset otetaan käyttöön vain tautitilanteen niin vaatiessa. On hyvä muistaa, että mitä nopeammin saamme tartuntataudit kullakin alueella laskuun, sitä nopeammin pääsemme palaamaan normaaliin arkeen ja harrastuksiin.

Huomionarvoista on, että esityksessä on määriteltä viimesijaiseksi keinoksi harkita esimerkiksi hoitovolan kasvattamista, ja näin määrätään kiireettömän hoidon alasajo vasta siinä tilanteessa mahdolliseksi. Samoin viimesijaisena keinona, jos turvavälejä tai muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämätöntä, sallitaan alueellinen viranomaispäättös, jolla yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiiriin oleskeluun tarkoitettut tilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että lisääntyvät tartuntatautimäärät eivät heti laukaise poikkeusoloja uudestaan Suomessa vaan normaaliajan lainsäädäntö tarjoaa lakiraamit, joiden puitteissa viranomaiset voivat toimia nopeasti ja päättäväisesti. Toisaalta on hyvä myös, että tietyt perusoikeuksien ja palveluiden kaventamiset myös pysyvät valmiuslain käyttönoton lukkojen takana. Mielestäni tasapaino näiden kahden tilan välillä on saavutettu tässä lakiesityksessä. On hyvä muistaa, että todennäköisesti tämä ei ole viimeinen pandemia, joka ihmiskuntaa kohtaa, ja siksi on hyvä, että meillä on lakikokonaisuus, joka antaa hyvät valmiudet toimia nopeasti.

10.43 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Ministeri Kiuru ja edustajat Werning ja Soinikoski ovat hyvin jo perustelleet tämän esityksen tarpeellisuutta ja kiireellisyyttä. Voimaantulojaksossahan ehdotetaan, että laki pitäisi saada voimaan mahdollisimman nopeasti. Valitettavasti tämä ajankohta ei ole eduskunnan kannalta paras mahdollinen, mutta ajankohta epidemiatilanteen johdosta on mitä polttavin. Nähdäkseni on kaikki edellytykset sille, että tätä esitystä pitää normaaliaikataulusta poiketen käsitellä niin varsinaisessa substanssivaliokunnassa kuin perustuslakivaliokunnassa viimeistään tammikuun aikana siten, että tämä olisi saatavissa voimaan helmikuussa — tämä tilanne tosiaan on lähes koko Suomessa jo siinä määrin polttava — jotta välttyään useimpien eurooppalaisten maiden kohdalta tämän taudin laajuudessa ja syvyydessä, esimerkiksi juuri hoitokapasiteetin kuormittumisesta. Tätä lainsäätäjän tuskaahan tässä helpottaa se, että merkittävä osa ehdotetaan määräaikaaisesti voimaan tulevaksi siten, että se olisi tämän epidemian aikana, juuri joulukuun loppuun saakka. Näiden välttämättömyyshän näkyy juuri olemassa olevasta tilanteesta.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Tässä esityksessä on myös asianmukaisesti tarkasteltu suhdetta talousarvioesitykseen. Ensi viikolla käsiteltävässä ensi vuoden budjetissa ovat jo olemassa merkittävät resurssit, mutta sitten lisäbudjetissa jo alkuvuodesta pystytään kohdentamaan tarkemmin lisävaroja esimerkiksi asiaa hoitaville viranomaisille. Mutta sitten, kun tässä keskustelussa on viitattu näihin korvauksiin, niin tässähän, jos ja kun joudutaan kokonaan sulkemaan tiettyjä elinkeinotoimintoja, saadaan johtoa niistä korvausjärjestelyistä, kompensatiojärjestelyistä, joita ravintoloiden osalta tehtiin tämän vuoden aikana. Nyt oikeastaan osataan jo paremmin tehdä sellaiset mallit, joissa ne sitten kohdentuvat paremmin yritysten kannalta, niin että erityisesti niille yrityksille, jotka sulkiessaan toiminnat joutuvat kuitenkin maksamaan merkittäviä kuluja eteenpäin — esimerkiksi vuokrat voivat olla hyvinkin suuria — kompensoinen tällä kustannustuen tyypillisellä mallilla onnistuu aika hyvin jo saatujen kokemusten perusteella.

Säättämisjärjestystä koskevat jaksot tässä näyttäisivät olevan hyvinkin huolellisesti laadittuja. Tässä vallitsevassa epidemiatilanteessa sekä lainsäätäjä että päätöksiä tekevät viranomaiset joutuvat punnitsemaan perusoikeuksia ja pyrkimään sellaiseen oikeustilaan, jossa perusoikeudet voivat toteutua mahdollisimman täysimääräisesti. Tässä kokonaisuudessa ehdotettava sääntely mahdollistaa julkisen vallan tehtävän suojata väestön terveyttä, mutta samalla tavoitteena on turvata elinkeinovapauden, uskonnonvapauden, omaisuuden suojan sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauden sekä sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen mahdollisimman täysimääräisesti. Tämä tasapaino näyttäisi onnistuneen näissä ehdotuksissa.

Meillähän perustuslakivaliokunta on tässä vuoden kuluessa lausunut juuri tästä kysymyksestä, miten tulisi menetellä, jotta saadaan tehokasta toimintaa pandemiaa vastaan mutta ei loukata kohtuuttomasti oikeushyviä, perusoikeuksia. Koronapandemian aikaisissa mietinnöissään perustuslakivaliokunta on korostanut normaaliolojen lainsäädännön ja perusoikeuksiin mahdollisimman vähän puuttuvien toimivaltuuksien ensisijaisuutta. Näinhän tässä nyt pyritään tekemään tälläkin muutoksella. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden arvioinnissa keskeinen on esityksessä omaksuttu alueelliseen tautitilanteeseen kytketty porrasteisuus. Tiukempia viranomaistoimia otetaan käyttöön vasta sitä mukaa, kun lievemmat tai toimijoiden omaehtoisesti toteuttamat epidemian leviämisen torjuntatoimet eivät enää riitä.

Valmiuslaissahan on havaittu tämän covid-19-pandemian aikana merkittäviä puutteita juuri tällaisten vaarallisten epidemioiden sääntelyn osalta. Siinä on takana se sääntelyhistoria, että valmiuslakia säädettäessä lisättiin pandemian tyypiset vaaralliset taudit aika kevyellä valmistelulla eikä siinä mietitty riittävän laajasti, minkälaisia erityisvaltuuksia tarvittaisiin, niin että siellä on olemassa aukkoa. Uudistustarve valmiuslakiin on todettu, ja se olisi hyvä varmaan käynnistää tulevan vuoden aikana.

Toiseksi sitten on juuri ehdotettu muutoksia normaalilainsäädäntöön, jotta pärjättäisiin paremmin. Siinä on sitten kaksi reittiä: on näitä pysyviä muutoksia, jotka vastaaviin tilanteisiin sopivat tulevissakin vaiheissa, ja sitten on näitä määräaikaaisia muutoksia, joita on koetettu ajoittaa sen mukaan, miten pitkään tämän pandemian ajatellaan kestävän. Tässä omaksuttu ratkaisu näiden muutosten osalta ensi vuoden loppuun vaikuttaisi perustellulta. Suurin murhe tällä hetkellä onkin juuri se, että näin laajoja poikkeusvaltuuksia tarvittaisiin jo tällä hetkellä. Se, kuinka kauan tässä lainsäädäntöprosessissa nyt viivettä syntyy, on avainkysymys. Mitä pidempään siinä menee, sitä todennäköisemmäksi tulee se, että joudutaan uudelleen käyttämään valmiuslakia.

10.51 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Meillä on verraten hyvä tartuntatautilaki. Olen tainnut täällä täysistunnossa sanoa kerran tai pari, että olisi hyvä, kun kaikki olisimme sen huolella opiskelleet, koska niin monta kertaa olemme siihen liittyviä asioita täällä käsitelleet. Se on antanut paljon keinoja, mutta aivan täysin riittävä se ei ole tähän nyt vallitsevaan tilanteeseen, niin kuin olemme havainneet. Olemme joutuneet lisäämään sinne pykälä, esimerkiksi ravintoloiden sääntelyä koskevan 54 a §:n, ja nyt tässä esityksessä on lisää lisäyksiä, jotka liittyvät ennen kaikkea ihmisiä keräävien tilojen ja liikkumisen sääntelyyn. Sitten on 9 §, joka sisältää pitkälti samoja asioita kuin valmiuslain 86 § tällä hetkellä, eli se pykälä, joka mahdollistaa valtiovallalle voimakkaatkin toimenpiteet koko terveydenhuoltojärjestelmän ohjaamiseksi toimimaan tällaisen pandemiatilanteen varalle, koskien erilaisia siirtoja ja työnjakoa julkisen järjestelmän sisällä mutta myös koskien yksityistä terveydenhuoltojärjestelmää.

On ymmärrettävää, että nämä asiat ja pykäläehdotukset on hyvin huolella tutkittava. Olen kuitenkin ymmärtänyt, että eräs syy siihen, että ne tietyllä tavalla vasta nyt, joulukuun puolessavälissä, ovat täällä meillä, on osittain se, että jo ne taustakeskustelut ovat osoittaneet, kuinka monia keskenään kenties vastakkaisiakin asioita joudutaan punnitsemaan, ja niissä on sitten vahvojakin näkemyksiä, joten varmaan tämä jatkokäsittelykin tulee osoittamaan, että erilaista punnintaa joudutaan hyvin paljon tekemään. Haluaisin itse kuitenkin korostaa — ja en ollenkaan kuulu henkilöihin, jotka väheksyvät elinkeinoelämän ja taloudellisen toiminnan merkitystä, koska ymmärrän, että se on perusta, jolle kaikki perustuu, niin terveydenhuoltojärjestelmä kuin kaikki muukin — että kyllähän näitä lisäpykälä ja koko tätä lainsäädäntöä, jolla me nyt erilaisin rajoituksin hoidamme tätä pandemiatilannetta, tehdään vain ja ainoastaan erittäin vaarallisia ja harvinaisia tilanteita varten. Tässä sekä edustajat Rantanen että Soinikoski viittasivat siihen, että ei tämä covid-19-epidemia tule olemaan ainoa epidemia, ei se ole taaksepäin katsoessa sitä ollut, ei se tule tästä eteenpäinkään olemaan, eli kyllä meillä täytyy olla ajantasainen lainsäädäntö kaikkien tällaisten tilanteiden hallitsemista varten.

Haluan muutamalla sanalla luonnehtia — ihan omaa henkilökohtaista arviointia, täysin julkisten ja yleisten tilastolukujen valossa — sitä, mikä tämä tilanne tällä hetkellä on, ja jaan niiden näkemyksen, jotka ovat täällä, kuten esimerkiksi edustaja Juvonen, todenneet, että tilanne on erittäin vakava, suorastaan hälyttävä. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä ilmaantuvuusluku, siis 100 000:ta asukasta kohti viimeisen 14 vuorokauden aikana, on hyvin lähellä 200:aa. Sitten meillä ollaan yli 100:n mutta alle 150:n Päijät-Hämeessä, Etelä-Savossa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Meillä on siis yhteensä 3 miljoonaa suomalaista semmoisilla alueilla, joilla ilmaantuvuusluku tällä hetkellä ylittää reilusti 100:n. Sitten meillä on vielä jäljellä olevista sairaanhoitopiireistä suunnitteen puolet siinä 50—100-kohdassa. Niitä en tässä nyt luettele.

Tämä tilannehan meni syksyllä lukujen valossa niin, että elokuun puolivälissä alkoivat aika rauhallisesti nämä uudet tartunnat lisääntyä. Se kasvu jatkui syyskuun, mutta lokakuussa tapahtui kummallinen tilanne: se kasvu pysähtyi. Liekö se sitten johtanut jonkun näköiseen väärään mielikuvaan siitä, minkälainen tämä niin sanottu toinen aalto tulee olemaan? Lokakuun alussa käytiin ilmaantuvuusluvussa 53—54, ja siitä seuraavan viiden viikon aikana se aleni tasolle 46, kunnes se ajankohtana 19. marraskuuta rävähti niin, että päivittäiset tartunnat nousivat 200:sta 400:aan, ja viime aikoina me olemme voineet lukea 500:aa ja jopa yli. Ja kun noin kaksi viikkoa sitten ryhdyttiin aika voimakkaankin keskus-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

telun saattamana, johon täällä on viitattu, voimakkaampiin toimenpiteisiin, minä väitän, että ne eivät vielä näy yhtään missään.

Eli johtopäätökseni on se, että meidän toimenpiteemme eivät ole riittävän voimakkaat. Tietysti voidaan aina esittää toinen skenaario, että tilanne olisi vielä huonompi, että me olimme nyt luvussa 1 000 tai jotain tällaista, jos niitä toimenpiteitä ei olisi tehty, mutta minusta tärkein johtopäätös on se, että me olemme tällä hetkellä hyvin lähellä sitä tilannetta, johon esimerkiksi edustaja Koskinen viittasi, että kun meillä ei tätä nyt käsillä olevaa lainsäädäntöä vielä voi mitenkään olla valmiina, niin valmiuslain käyttö on hyvin lähellä. Pääministeri totesi tiedotusvälineille noustessaan portaita Säätytalolla keskiviikkona 9.12., että jos terveydenhuollon kuormitustilanne alkaa olla liian voimakas, niin silloin meidän on otettava valmiuslaki käyttöön. Sanoisin ihan suoraan, ja uskallan sen tässä julkisesti sanoa: me olemme nyt hyvin lähellä sitä tilannetta. Erityisesti tarkoitan itse valmiuslain 118 §:ää. Se ei nyt auta, että me keskustelemme siitä, kuinka monta potilasta me pystymme teho-osastolla hoitamaan — kaikkihan pitää hoitaa, se on selvä — vaan meidän täytyy tehdä voimakkaampia toimenpiteitä, että sinne teholle ei tule lisää potilaita sellaista vauhtia, ja se vaatii meiltä mielestäni varsin pian 118 §:ää, jolla voimme puuttua rajoituksiin voimakkaammin.

Me kaikki saamme yhteydenottoja, olen täällä kuullut kollegojen viittaavan niihin. Itse sain tuoreeltaan yhteydenoton, joka viittasi Itä-Turkuun ja jossa huolestunut henkilö totesi, että koulut on nyt pantu Turussa neljänneistä luokasta ylöspäin etäopetukseen — siis toisin kuin Helsingissä, jossa kuitenkin epidemiatilanne on kaksi kertaa pahempi — mutta marketit, ostoskeskukset ovat tulvillaan, täynnä ihmisiä, ja joululähestyminen. [Päivi Räsänen: Kyllä!] Monihan ajatteli, että kun me kolme viikkoa niin sanotusti kuritamme itseämme näillä rajoitustoimenpiteillä, niin sitten jouluna kaikki on taas normaalia. Näin ei tule olemaan. Eli tämä joudutaan nyt hallitsemaan, kunnes me sitten ensi vuoden aikana — mikä ei sekään tapahdu ihan viikoissa — saamme koko väestön rokotettua. Me joudumme hallitsemaan tätä lyhytkestoisilla mutta nykyistä voimakkaammilla suluilla, minkä jälkeen voimme taas löysätä, ja kenties tarvitsemme pääsiäiseen mennessä tämänkaltaisia toimenpiteitä kaksi tai kolme kertaa. — Kiitoksia.

10.58 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallituksen esitys on tärkeä ja kannatettava. Meidän on voitava ottaa käyttöön kaikki mahdolliset keinot tappavien tautien leviämisen estämiseksi, ja tämä on voitava tehdä tarvittaessa nopeasti, päätäväisesti ja tuloksellisesti ilman tarpeettomia hidasteita. Samalla on kuitenkin muistettava yksi tärkeä periaate: elinkeinotoiminnalle asetettavien rajoitusten viimesijaisuus. Viranomaiset eivät voi rajoittaa yksityistä elinkeinotoimintaa kuin erittäin painavista syistä. Hallitsemattomasti leviävä pandemia on tällainen syy.

Hallituksen esitys huomioi elinkeinotoiminnan rajoitusten viimesijaisuuden ja sisältää useita määräaikaista pykälää. Esitys täydentää perustellusti nykyistä tartuntatautilakia ja tehostaa merkittävästi toimintaamme taistelussa pandemiaa vastaan.

Värderade talman! Regeringens förslag är viktigt i denna situation. Det innehåller flera tidsbundna bestämmelser och beaktar att restriktionerna för företags- och näringsverksamheten ska tas i bruk endast i sista hand.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Min stora oro gäller ändå barns och ungas välmående. Då utrymmen för hobbyverksamhet och idrott måste stängas, fräntas de ungas möjligheter till ibland livsviktig sysselsättning för dem. Det här är någonting vi måste ta på största allvar.

Regeringens förslag kompletterar befogat den nuvarande lagen om smittsamma sjukdomar och är ett effektivt medel i vår kamp mot pandemin.

11.00 Mikko Lundén ps: Herra puhemies! Käsitlemme nyt hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi tartuntalain muuttamisesta ja väliaikaista muuttamista. Luen nyt yhden kohdan perusteluista: ”Lain mukaan sellaisen ravitsemisliikkeen, jonka pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta elintarvikelaissa tarkoitettussa elintarvikehuoneistossa alkoholijuomia, asiakasmäärää saa rajoittaa enintään 50 prosenttiin ravitsemisliikkeen suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä, joka on mainittu anniskeluluvassa tai hyväksytyssä rakennussuunnitelmassa. Muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää saadaan asetuksella rajoittaa enintään 25 prosenttia edellä mainitusta suurimmasta asiakas- tai henkilömäärästä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa ravitsemisliikkeen aukioloa kello 23—05 välisenä aikana ja alkoholijuomien anniskelua kello 22—09 välisenä aikana.”

Haluaisin sanoa ja painottaa, että tämä on minun omaa henkilökohtaista pohdintaani asiasta, ja samalla tuon viestin tänne saliin useilta ravintolayrittäjiltä, jotka ovat ottaneet minuun yhteyttä.

Kukaan ei kiistä, etteikö tämä koronaepidemia pitäisi saada mahdollisimman pian loppumaan ja että tämä on otettava vakavasti. Silti pitää kuitenkin muistaa ja miettiä, mitä tämän jälkeen. Mielestäni meidän pitää tehdä nyt kaikkemme, jotta yritykset eivät kaadu. Tästä iso kiitos hallitukselle, kun olette jo tukeneet yrityksiä. Meidän pitää muistaa, että yrityksemme ja heidän työntekijänsä maksavat niitä veroja, jotta yhteiskunta pyörii. Pidän tämän puheenvuoron siksi, että halusin tiedustella, olisiko ravintoloiden mahdollista saada pitää ravintoloitaan auki ja anniskella hivenen pidempään. Yrittäjät kertovat minulle, että päivän myynti keskittyy juuri tiettyihin kellonaikoihin. Lisäksi hivenen pidennetyt aukiolot tasaisivat asiakasvirtaa. Nykyinen tilannehan on myös se, minkä edustaja Rantanenkin mainitsi, että kukaan ei tiedä, miten tietyillä alueilla toimitaan. Myös tähän tahtoisin selkeytystä.

Arvoisa herra puhemies! Loppuun tahdon sanoa, että olen pettynyt siihen, miten yleisesti ravintola-alaa melkein pästämälähtäen tämän koronaepidemian vuoksi. Täytyy muistaa, että he ovat muun muassa omavalvonnan ja hygienian ammattilaisia, ovat olleet ennen koronaa ja ovat olleet varsinkin tämän koronan aikana. — Kiitos.

11.02 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Valtakunnallinen epidemiatilanne on merkittävästi heikentynyt viime viikkojen aikana. Muutokset ovat nyt nopeita ja aaltoilevia ja paikalliset tartuntaryypäät voivat muodostua, kasvaa ja leviää nopeasti. Tilanne on räjähdysherkkä, ja mahdollisuus epidemian vielä merkittävämpään pahenemiseen on todellinen. [Arja Juvonen: Kyllä!]

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön on mahdollistettava riittävät toimet väestön terveyden suojelemiseksi sekä sosiaali- ja terveystalouden järjestelmän kantokyvyn turvaamiseksi. Käsillä olevan lakiesityksen tavoitteena on vahvistaa paikallisten ja alueellisten viranomaisten mahdollisuuksia ryhtyä ennakoivasti ja nopeasti toimiin koronaviruksen leviämisen estämiseksi ja siten väestön terveyden suojelemiseksi koronavirustaudilta. On tärkeää,

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

että lainsäädäntö mahdollistaa tarvittavat alueelliset toimet sekä oikea-aikaisen ja oikeasuhtaisen reagoinnin kunkin alueen tilanteesta riippuen. Lailla säätäminen ja velvoittavien päätösten mahdollistaminen on suosituksia tehokkaampaa ja selkeämpää. Suositukset ovat olleet paikoin myös oikeudellisesti ongelmallisia niiltä osin, kun toimien lainsäädäntöperusta ei ole ollut selvä tai on herännyt sekaannus siitä, mitkä ohjeet ovat velvoittavia ja mitkä eivät.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädöksiä, joiden nojalla viranomainen voi viime sijassa sulkea määräajaksi erilaisia palveluita, kuten liikunta- ja harrastepalveluita. Ravintoloista on säädetty jo aiemmin, ja kauppoja ei sääntelyn nojalla voisi sulkea.

Arvoisa puhemies! Epidemian torjuntakeinoista säätäminen on välillä tasapainoilua taudin leviämisen estämisen ja elinkeinovapauden turvaamisen välillä. Hallituksen esityksen tavoitteena on säätää elinkeinotoimintaan ja muuhun toimintaan kohdistuvista velvoitteista ja rajoituksista tavalla, jossa voimakkaampiin toimivaltuuksiin voidaan alueellisesti siirtyä vasta, mikäli se on taudin torjumiseksi välttämätöntä ja aiemmat toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä.

Samalla kun estetään rajoitustoimilla taudin etenemistä, pyritään minimoimaan elinkeinonharjoittajille aiheutuvia haittoja. Sääntelyllä toisaalta myös mahdollistetaan elinkeinon harjoittamisen jatkuminen, koska säätämällä sulkemista kevyemmistä rajoitteista sekä toimenpiteiden asteittaisesta voimistamisesta sekä hillitsemällä tartuntataudin leviämistä yhteiskunnassa mahdollistetaan elinkeinotoiminnan jatkuminen ylipäätään, kun, toivottavasti, yhteiskunnan ja talouden laajempiin sulkuihin ei tautitilanteen pysyessä hallinnassa ole tarvetta. Terveys ja talous eivät siis ole vastakkain, vaan taudin mahdollisimman hyvä ja ennakkollinen torjunta on parasta myös taloudelle ja työllisyydelle.

Arvoisa puhemies! Esitys ja jo monet päätetyt toimet rajoittavat myös ihmisten harrastusmahdollisuuksia. Erityisesti lasten ja nuorten osalta harrastusten keskeytyminen on hyvin valitettavaa. Kuitenkin pandemiatilanteessa me joudumme tasapainoilemaan ja valitsemaan pienemmän pahan väliltä. Toivottavasti harrastetoiminta normalisoidaan heti, kun se on mahdollista ja turvallista.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseksi viimesijaisesta mahdollisuudesta muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Aluehallintoviranomaisten päätöksellä voitaisiin poiketa siitä, miten kunnallisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut muutoin järjestetään, ja tietyissä tilanteissa päätöksen voisi tehdä sosiaali- ja terveysministeriö. Järjestämisvastuussa olevan tahon olisi korvattava yksityiselle palveluntuottajalle päätöksestä suoraan aiheutuneet ylimääräiset kustannukset ja muut taloudelliset menetykset. Valtion tulisi korvata kunnille ja kuntayhtymille päätösten aiheuttamat merkittävät kustannukset samoin kuin kuntien yksityisille palveluntuottajille suorittamat korvaukset.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti tätä toimivaltuutta ei tarvitse käyttää. Vaikka tämä mahdollisuus lakiin tuleekin, on parempi, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakyvyn turvaamiseksi tarvittavat toimet saataisiin tehtyä alueella sopimusperusteisesti ja neuvotellen. Samoin olisi parempi, että terveydenhuollon jo valmiiksi kuormitettuja työntekijöitä pyritäisiin saamaan vaikeutuvassa epidemiatilanteessa ja joulun lomakauden aikana töihin mieluummin porkkanalla kuin kepillä. Työntekijöiden korvauksista ja työjärjestelyistä päättäminen on työmarkkinaosapuolten ja työnantajien tehtävä, mutta näen, että sote-alan työnantajien tulisi käyttää enemmän porkkanaa kuin keppiä pyrkiessään varmistamaan riittävän työvoiman saatavuutta. Työnantajat voivat maksaa ylimääräisiä vuoroja tekeville

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

hoitajille tai muuten koronan takia tiukilla olevalle koronan parissa työskentelevällä henkilöstölle ylimääräistä koronakorvausta, ja toivon, että näin myös tehtäisiin.

Työvoiman saaminen töihin vapaaehtois pohjalta tulee olla ensisijainen keino riittävän työvoiman ja terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn varmistamiseksi. Hallitus on sitoutunut tukemaan kuntia ja sairaanhoitopiirejä koronasta aiheutuvien taloudellisten kulujen kanssa. Toivon todella, että kunnat ja sairaanhoitopiirit pyrkivät turvaamaan työvoiman saantia ensisijaisesti kannusteilla, myös rahallisilla lisäkorvauksilla.

Arvoisa puhemies! Esitys on tärkeä, ja sitä on valmisteltu huolellisesti. Vaikka kyseessä on kiireellinen esitys, tulee käsittelyn eduskunnassa olla huolellista. Eduskunta varmasti kokoontuu tarpeen mukaisesti myös istuntotauolla käsittelemään tätä esitystä.

Esitys on merkityksellinen useiden perusoikeuksien, keskeisimpänä elinkeinovapauden ja myös esimerkiksi perustuslaissa turvatun kunnallisen itsehallinnon kannalta. Perustuslakivaliokunta tulee arvioimaan huolellisesti, täyttääkö esitys vaaditut lailla säätämisen täsmällisyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset. Lisäksi on punnittava valmiuslain ja tartuntatautilain suhteita. PeV on osoittanut tänä vuonna useita rajoitustoimia arvioiessaan toimintakykynsä perusoikeuksien, oikeusvaltion ylimmän valtioelimen aseman turvaajana myös paineen alla, ja PeVille on nytkin annettava työrauha.

Arvoisa puhemies! Suurin osa ehdotetusta sääntelystä on väliaikaista. Vaarallisia pandemioita tulee valitettavasti jatkossakin. Onkin tärkeää, että lainsäädäntömme arviointia ja kehittämistä jatketaan myös koronan jälkeen siten, että seuraavan pandemian aikana olemme entistä paremmin valmistautuneita.

11.09 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Muutamia kysymyksiä ja huomioita.

Katsoin tästä hallituksen esityksestä sivulta 68, jossa käydään läpi tehohoidon paikkoja tehohoidon covid-19-koordinaatioryhmän tekemän arvion mukaan siitä, mikä on tämän hetkinen tilanne ja mikä on saavutettavissa oleva tilanne. Tässä todetaan, että tällä hetkellä valmius on hoitaa 67:ää potilasta, ja lisäksi, jos oikein ymmärrän, niin Ahvenanmaalla olisi 4 paikkaa. Sitten todetaan edelleen, että jos leikkaustoimintaa rajoitetaan siten, että tehdään vain päivystysluontoisia ja kiireellisiä leikkauksia, ja vapautuvaa henkilökuntaa siirretään tehohoitotyöhön, saadaan tehohoitokapasiteetti tilapäisesti kasvatettua. Ja tässä on sitten laskettu niin, että niitä olisi enintään 285 potilaalle tämän hallituksen esityksen arvioiden mukaan, mikä ilmeisesti perustuu tähän covid-19-koordinaatiotyöryhmän arvioihin. Ja tuo 285 tehohoitopaikkaa tarkoittaisi hallituksen esityksen mukaan sitä, että potilasmäärä asettaisi kuitenkin sairaalat erittäin kovaan paineeseen ja haittaisi pahoin muiden sairauksien hoitoa. — Tämähän on tällä hetkellä tosi vakava tilanne. Tiedän paljon ihmisiä, joille ei ole tullut kutsua edes mammografiaan, että katsotaan, minkälainen hoitovelka meillä tästä vielä syntyy.

Mutta nyt kysyn teiltä, ministeri Kiuru: 19.3. olette lehtihaastattelussa kertonut, että meillä on tehohoitopaikkoja 300, ja siinä jutussa oli, että se tarkoittaa lähinnä hengityslaitteiden määrää. No, nyt tässä hallituksen esityksessä todetaan, että tämäkin luku, joka silloin on maaliskuussa todettu, on jäämässä alle. Toteatte, että teillä on ensisijainen tehtävä nyt nostaa tätä tuhanteen — ymmärrän siis, että jotenkin varmaan laitteiden avulla ja uudelleen koulutuksella — ja nyt kysyn, mistä tämä 700:n gäppi tulee. Onko silloin ollut väärää tietoa ministerillä, ettekö te ole pystynyt sitten nostamaan sitä tuhanteen paikkaan?

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Ihmettelen tätä uutisointia, ja varmaan ihmisetkin ihmettelevät. Onko meillä tosiaan tilanne se, että jos meille tulee jostakin syystä satoja potilaita, että meillä ei olekaan sitä tuhatta paikkaa? Mitä sitten tehdään? Ryhdytäänkö valitsemaan, keitä sinne pääsee? Tämä on hyvin hämmäntävää. Puhumme siitä, että ihmisten pitäisi olla rauhallisia, mutta tämän-tyyppiset asiat tietysti hämmäntävät, koska itsekin kun katsoin tätä, niin heti kiinnitin huomiota, kun minulla pyöri se 1 000 tuolla lukuna, että on hyvä, että meillä on tällainen mahdollisuus.

Sitten täällä on puhuttu siitä, että tämä menee perustuslakivaliokuntaan, joka on loistava asia, koska täällä on erittäin perusoikeusherkkiä asioita. Edellisessä puheenvuorossa vasemmiston edustaja toi esille, että annetaan perustuslakivaliokunnalle työrauha, ja toivon sitä myös, että jäsenet antavat sille valiokunnalle työrauhan. Olen erittäin huolestuneena seurannut tätä viime päivinä käytyä keskustelua ja toimintatapoja. Itse olin siellä viime kaudella, ja me käsitelimme sotea. Olen tosi huolestunut, koska tämäkin esitys on semmoinen niin kuin monet muut, että meidän täytyy muiden täällä eduskunnassa voida luottaa, että ne on käyty läpi hyvin ja neutraalisti. Itse esimerkiksi olen lakivaliokunnan puheenjohtaja ja odotan aina mielenkiinnolla, kun perustuslakivaliokunnan lausunto sinne tulee, mitkä ovat ne reunaehdot. Mutta jos tämä on nyt tällaista, että tämä alkaa horjua tällaiseksi politikoinniksi, niin voimmeko me nyt sitten luottaa siihen, mikä sen lausunnon merkitys on. Siitä olen erittäin huolestunut ja toivonkin, että ryhmien puheenjohtajat käyvät koulutusta kaikkien edustajien kanssa siitä, mitä se oikeastaan on.

Sitten näistä elinkeinonharjoittajista vielä haluaisin muutaman sanan sanoa. Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että meidän tulee tehdä tarpeellinen ja jokaisen tulee kantaa vastuu siitä, että toimii vastuullisesti, mutta me emme saa silti lietsoa minkäänlaista paniikkia, ja tähän liittyy esimerkiksi juuri tämä hoitopaikkojen riittävyys. Ajattelen sitä, että ihmisten täytyy käydä kaupassa ja asioilla, ei kukaan voi sinne kotiin linnoittautua. Täytyy ymmärtää, että ihmisten täytyy voida liikkua, ja vaikka olisi miten huolellinen, niin aina voi tulla tartuntoja, ja siinä sitten täytyy olla riittävästi sitä hoitohenkilökuntaa.

Täällä pystyy nyt olemaan aika rajoitetusti paikalla ja ministereitäkin on rajoitetusti paikalla, vaikka tämä on hyvin laaja-alainen esitys, ja oikeastaan ministeri Kiurun kautta lähetän viestiä — te ette varmasti tähän pysty vastaamaan — sinne hallitukseen. Tulee mieleltömästi palautetta, kun on erilaisia rajoituksia ja suosituksia, juuri matkailuyrittäjiltä ja myös yksinyrittäjiltä. Siellä on paljon peruuntunut toreja ja tällaisia markkinatilaisuuksia, on tehty kaikkea, rajoitusten vuoksi on peruttu, ja siellä ollaan todella todella pulassa. Yksi tällainen pieni nosto, jonka haluan tehdä: hyvin paljon tällä hetkellä lahjoitusten varassa ovat myös nämä huskykoirayrittäjät. Jos olette seuranneet mediaa, niin siellä ollaan itku kurkussa, kun pitäisi koirat pistää kaikki lopettaen. Toivoisin, että ministeriö huomioi tällaisia tiettyjä kohteita, ettei tämä ole pelkästään yksityisten ihmisten lahjoitusten varassa.

Puollan mielelläni sitä, että me voisimme jonkinlaisen määrärahan täältä eduskunnasta osoittaa. Sitä voisi selvittää ja sitten jaettaisiin raha näille hoitotehtävissä oleville. Kai me siihen rahaa voimme antaa ainakin julkisen puolen toimijoille, yksityisethän tätä ovat tehneet. Tämä koskee kotihoitajia ja kaikkia sellaisia ihmisiä, jotka ovat paljon palvelutehtävissä muiden ihmisten kanssa, vievät ruokaa kotiin, altistavat itsensä päivittäin, jotta meillä tämä yhteiskunta toimii moitteettomasti. Kyllä me voimme ajatella vähän laatikon ulkopuolelta tässä poikkeuksellisessa tilanteessa, niin kuin täällä on moni edustaja tuonut esille, ei meidän tarvitse tukeutua pelkästään siihen, mikä tuntuu normaaliaikana mahdollisel-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

ta. Lämpimästi kannatan ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta mietinnössään tuo tämän esille. Ja taisi olla edustaja Juvonen, joka sen ensimmäisenä nosti esille, elikkä mielelläni tuen perussuomalaisten kauniita ja hyviä ajatuksia.

11.16 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Tänä päivänä käytyjen keskustelujen perusteella voi kyllä todeta, että tässä käsillämme on yhteinen ongelma, niin hallituksen kuin oppositionkin yhteinen ongelma, joka tulisi meidän yhdessä myöskin pystyä ratkaisemaan. Ongelma on sekä terveydellinen että taloudellinen, ja tasapainottelu näitten kahden kohdalla on todella vaikeaa, niin kuin täällä edustaja Sarkkinen nosti asian hyvin esille.

Meidät keväällä yllätettiin, sanoisinko vähän niin kuin housut kintussa, tämän pandemian kanssa. Tämmoisestä globaalista pandemiasta on kyllä puhuttu ja televisiosarjoja tehty ja katsottu, mutta me emme oikein uskoneet, että sellainen koskaan tulisi. Ja sama tilanne oli silloin, kun tartuntatautilakia on tehty. Se konkretia, kokemus tilanteesta, tällaisesta pandemiasta, on ollut vajaa, kun sitä on tehty. Siinä mielessä voisi jotain kultareunaa tässä löytää, että nyt meillä on tietoa. Me olemme rämpineet ja vähän sählänneet ja päättäneet sinne ja tänne suuntaan tässä viimeisen miltei kohta vuoden ajan, eli kokemusta löytyy jo siitä, minkälainen tartuntatautilaki meillä tulisi olla, jotta toimenpiteet, joita sitä kautta pystytään tekemään, ovat mahdollisimman vakuuttavia.

Siinä mielessä toivonkin, että nyt, kun päästään käsittelemään näitä tilapäisiä esityksiä koskien tätä tämänhetkistä pandemiatilannetta, jatkossa pureuduttaisiin myöskin pysyvämpiin ratkaisuihin, koska epämääräisyys ruokkii epäluuloja ja -luottamusta kaikkiin toimenpiteisiin, mitä tehdään, alueellisiin ja valtakunnallisiin toimenpiteisiin, ja tästä ikävä kyllä nähdään jo viitteitä tuolla pitkin maata.

Iso huoli on elinkeinoelämän toimintaan puuttumisesta tässä lakiesityksessä kokonaisuudessaan. Kannan suurta huolta yrittäjien kiinteiden kulujen noususta, sillä jos me nyt lainsäädännöllä määräämme tiloja kiinni laitettavaksi ja vetoamme siihen, että vakuutushan niitä korvaa sitten, kun se on lain mukaan tehty ynnä muuta, niin se tulee aiheuttamaan vakuutusmaksujen nousua ja niin edelleen ja niin edelleen. Eli kiinteät kulut nousevat, ja tämä taas sitten kaataa yrityksiä. Tämä tulisi huomioida tässä käsittelyssä.

Toivonkin sinne valiokuntakäsittelyyn pitkäjänteisyyttä, pitkäikäisyyttä, viisautta ja huolellisuutta myöskin muuten kuin pelkästään terveyden puolelta, myöskin tämän yrittäjyyden puolelta. — Kiitos.

11.18 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa on selvää, että mitkään rajoitukset tai tartuntatautilain muutokset eivät pysäytä pandemiaa vaan parhaimmassakin tapauksessa vain hidastavat sitä.

Suosituksen mukaan koronarokotteet tarjotaan Suomessa ensimmäisenä koronapotilaita hoitavalle terveydenhuollon henkilöstölle ja vanhusten hoivakotien henkilöstölle. Myös ikääntyneet ovat tässä jonon etupäässä, ja kolmantena ryhmänä, jolle rokotetta ensisijaisesti tarjotaan, ovat ihmiset, joilla on vakavalle koronavirustaudille altistavia sairauksia. Tietenkin rokotteen ominaisuuksista ja lääketieteellisistä riskiarvioista riippuu, missä järjestyksessä lopulta toimitaan. Kaikesta huolimatta en kannata rokotepakkoa.

Pääministeri Marin on todennut, että rokotteen saaminen koko kansalle menee kenties ensi syksyyn ja jopa myöhemmäksi. On kuitenkin muistettava, että Suomi esimerkiksi Maltan kanssa jäi sikainfluenssarokotteiden kanssa muiden maiden jalkoihin. Maltalla ja

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

muualla tästä on opittu, ja he ovat jo rokotetta saaneet, ja koko saarivaltakunta on kesään mennessä saanut rokotetta, kuten myös monet muut maat. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa on rokotus täydessä käynnissä. Hekin ovat oppineet aiemmasta. Mutta Suomessa pääministeri Marin on perännyt koronarokotteen jakeluun solidaarisuutta. Meidän on kuulemma kannettava globaalia vastuuta. Tämä tarkoittaa, että muut maat saavat rokotetta etupainotteisesti ja Suomi katsoo sivusta peläten rokotationalismia. Luulisi, että omien kansalaisten terveys olisi maan johdolle kaikkein tärkeintä, jopa tärkeämpää kuin sinänsä hyveellinen tapa huomioida muun maailman kansalaiset. Jokainen suomalainen uhri on kuitenkin liikaa.

Pääministeri on todennut, että meidän tulee kansainvälisesti pyrkiä toimimaan niin, että rokotetta saadaan vähemmän vauriissa maissa. Se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vauraat maat eivät haali itselleen varastoon kaikkia rokotteita vaan sitä pyritään jakamaan tasapuolisesti eri maihin. Herääkin kysymys, milloin niin sanottua poliittista pääomaa käytetään oman kansan hyväksi, koska näyttää, että Suomi on tässäkin asiassa korostuneen vieraskorea. Olisi tervettä, että edes tässä asiassa osoitettaisiin edes pikkuriikkisen tervettä kansallista itsetuntoa. Kysymys on kuitenkin kaikkein tärkeimmästä eli kansalaisten terveydestä.

On arvokasta, että kansanedustuslaitos päivittää ja parantaa lainsäädäntöä, jotta tähän ja tuleviin pandemioihin voidaan varautua saatua kokemusta hyödyntäen. Euroopan unionin lupaprosessi ja yhteishankinnat kuitenkin jälleen osoittavat, että Suomen paikka on jonon hännillä pois lukien vuoden alussa saatavaa pientä erää. Osto-oikeus koronarokotteisiin on pandemian hoidon kannalta tietenkin paljon, paljon tehokkaampaa kuin henkilökohtainen myötäsukaisuus suljetuissa kabineteissa, joissa poliittinen pääoma jää jälleen odottamaan nostajaansa tuloksetta. [Johannes Koskinen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ennen kuin mennään toiselle kierrokselle, niin ministeri Kiuru, 3 minuuttia, vastauspuheenvuoro. [Aki Lindén: Vastuutonta rokotepopulismia!]

11.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Totean, että tämä esitys — kun Lundén käytti puheenvuoron näistä ravintoloista — ei koske ravintoloita.

Lisäksi totean edustaja Junnilalle, että teidän puheenvuorossanne on paljon sellaisia asioita, jotka eivät ole Suomen rokotestrategian mukaisia, ja siltä osin mielelläni annan teille vaikka erityisesti muutaman vinkin siitä, millä tavalla noihin teidän esittämiinne ongelmiin on jo haettu vastausta. Eli haluan vain sanoa, että minä toivon, että eduskunnassa kuitenkin lähdetään siitä, että tämä on vakava asia. Rokotteen saaminen Suomeen [Vilhelm Junnila: Nämä olivat pääministerin sanoja!] on vakava asia. Se on todella vakava asia. Haluan sanoa, että rokotteen saamiseksi Suomi tekee kaikkensa. Me olemme pieni lastu laineilla. Meidän tehtävämme on varmistaa, että me saamme rokotteen myöskin tähän maahan, ja vihjailu siitä, että Suomessa pitäisi ottaa hätätilanäkökulmasta rokote käyttöön ilman, että sitä olisivat eurooppalaiset terveysviranomaiset hyväksyneet, on minusta [Vilhelm Junnila: Ei kukaan ole tällaista väittänyt!] kyllä todella kova juttu, todella kova juttu.

Arvoisa puhemies! Sitten muutamia vastauksia näihin hyviin kysymyksiin:

Ensinnäkin tässä keskusteltiin todella hyvin ja pitkästi tämän lainsäädännön suhteesta valmiuslakiin. Keskustelun aloitti edustaja Laiho, joka arvioi sitä, onko tässä jo valmius-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

lain mukaisia piirteitä tai yritetäänkö sieltä ikään kuin siirtää elementtejä tänne. On hyvä todeta, että ensinnäkin perustuslakivaliokunta arvioi aikoinaan tartuntatautilakia. Tässä edustaja Koskisen puheessa kävi jo hyvin esille se, millä tavalla tartuntatautilaki aikoinaan tässä maassa syntyi. Sitähän valmisteltiin vuosia, ja sitä taidettiin täälläkin käsitellä käsitteäkseen yli vuosi. Eli vuosien valmistelun jälkeen sitä käsiteltiin täällä vuosi. Silloin tuon valmistelun yhteydessä avattiin pykälä, jossa tätä elinkeinotoiminnan rajoittamista voitaisiin tehdä, ja se siis on PeVin avustuksella tehty normaalilainsäädäntöön, joka avaa nyt mahdollisuuden myös sitä kohtaa tehdä entisestään tarkkarajaisemmaksi ja avata sinne myöskin niitä mahdollisia uusia keinoja käytettäväksi, mikä sitten auttaa myöskin tämän pandemian torjunnassa. Ja tältä osin uudistustarve tartuntatautilakiin on ilmeinen, koska sinne on jäänyt myös heikkouksia tämän käsittelyn osalta.

Mitä tulee sitten tähän välttämättömyyteen ja käytännössä niihin perusteluihin, joilla tätä lainsäädäntöä voitaisiin ottaa tänne käsittelyyn: Kaikki pyörii oikeastaan kahden keskeisen kokonaisuuden ympärillä: sekä elinkeinotoiminnan rajoitusten äärellä että toisaalta myöskin sen 9 a §:n ympärillä, jossa on näistä lisävalmiuksista puhe. Nämä molemmat on päivitettävä. Se on aivan selvää, että valmiuslain ja myöskin tartuntatautilain näkökulmasta molemmat on päivitettävä.

Tässä on vielä paljon kysymyksiä vastaamatta, mutta ehkä jatkan sitten loppuun vielä näistä muista teemoista. Tässä oli muitakin hyviä kysymyksiä. Palaan asiaan vielä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, kun jatketaan keskustelua, että kysymys on tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Keskitytään niihin asioihin, jotka koskettavat näitä pykäläiä.

11.25 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä tartuntatautilakiesitys tulee, niin kuin täällä on tullut esillekin, hyvin myöhään ja joulun kynnyksellä, ja sitä ei ehditä nyt tähän hätään saada, mikä on harmillista. Mutta niin kuin edustaja Lindén aikaisemmin täällä toi esille, meidän nykyinen tartuntatautilaki antaa kyllä hyvät valmiudet myös ehkäistä tautia ja taudin leviämistä, ja sitä pitäisi käyttää nyt mahdollisimman kattavasti.

Yksi asia, minkä nyt tässä kohtaa nostan, kun joulukuun tulossa, on tämä koulujen etäopetus. Kyllähän jokainen ymmärtää, että jos lapset jäisivät koulusta vähän aikaisemmin pois, niin siitä tulisi niitä päiviä ennen kuin he tapaavat isovanhempansa tai niitä muita riskiryhmissä olevia — kun me tiedämme, että jouluna kuitenkin ihmiset perhepiirissä tapaavat. Ja loppuvuodesta, tässä vaiheessa, siellä koulussa ei enää ole mitään kovin merkittäviä asioita yleensä — mitenkään väheksymättä koulun toimintaa, on yleensä vähän kevyempää ohjelmaa jo tässä vaiheessa. Eikö sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa vahvempaa ohjausta esimerkiksi aluehallintovirastoille, jotka ovat ministeriön alaisuudessa, koulujen siirtymiseen etäopetukseen joululomaan saakka?

No, sitten haluaisin vielä ottaa esille tämän hoitajien työtaakan ja valmiuslain, mitä on täällä viime viikkoina väläytelty nimenomaan henkilöstön riittävyyden kannalta. Kyllä henkilökunta on venynyt todella merkittävästi viime keväänä ja koko tämän ajan ja ollut tietynlaisessa löyhässä hirressä jatkuvasti. Se, että sitten uhkaillaan valmiuslailla, ei ole heidän työssäjaksamisensa kannalta järkevää eikä kannusta ja motivoi siihen eikä houkuttele ihmisiä alalle. Ja olen myöskin sitä mieltä, että tämä hoitajien rahallinen korvaus ei ole työmarkkina-asia, koska täällä jaetaan moneen muuhunkin asiaan rahaa kunnille, niin että

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

kyllä tässä voisi valtio tulla siinä mielessä vastaan, että antaa kunnille korvamerkittyä rahaa siihen, että he voivat koronalisää hoitajille jakaa.

Sitten kysyisin vielä lopuksi, kun ministeri on vielä täällä: Millä tavalla ministeriö aikoo puuttua siihen väärään informaatioon, jota nyt myös viljellään sosiaalisessa mediassa ja erilaisia viestintäkanavia pitkin, mikä hankaloittaa koronan ehkäisytyötä ja tartuntatoumia? Jopa laiminlyödään hygieniaohteita, on kasvomaskeja vastustavaa [Puhemies koputtaa] ja tämäntyyppistä informaatiota. Miten siihen aioitte puuttua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toistan sen, että nyt käsitellään tartuntatautilain muuttamista ja sen väliaikaista muuttamista ja keskitytään niihin asioihin, niihin esityksiin.

11.29 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Oli oikein tultava tänne pöytäöön, kun en ole varma, ehdinkö saada kolmessa minuutissa kaikki asiani selostettua.

Nyt kun nostetaan esiin tätä valmiuslakia, niin kuten edustaja Laiho aivan oikein sanoi, tämä ei ainakaan edesauta hoitajien jaksamista, jos ajatellaan, että heitä sitten pakotetaan lain mukaan töihin.

Mutta haluaisin kiinnittää tässä kohtaa huomiota nyt erityisesti tiedotukseen ja viestintään. Meillä on edelleen hyvin sekavaa viestintää, sitä tulee myös THL:stä, ja nyt pitäisi nimetä pitäytyä siinä, että kerrotaan tilanteesta, onko tämä vakava vai ei. Nyt jos meillä tulee toisaalta viestiä, että ei tämä nyt niin vakava tauti ole ja ei tämä nyt niin vakava tilanne ole, niin se on erittäin huono asia. Nyt pitäisi pitää huoli siitä, että ihmiset ymmärtävät hygieniaohteet, maskinkäyttöohteet. Keväällä toimi erinomaisesti kyllä ympäri maailmaa tämä ”pysy kotona”, ”stay home”. Nytkin pitäisi puhua siitä, että ihmiset asioisivat siten, että kontakteja tulee, mahdollisimman vähän, vain välttämättömän, mikä tarkoittaa siis käytännössä työtä, ruokakauppaa, apteekkia ja terveydenhuollon toimipisteitä. Oikeastaan muuta ei tarvita. Sitten olisi hyvä ehkä viestiä niin, että nyt jouluostoksille ei sinne kaupakeskuksiin olisi syytä mennä vaan mahdollisuuksien mukaan tilata netistä, se on ihan täysin mahdollista, ja vieläpä niin, että mahdollisuuksien mukaan käytettäisiin kotimaisia yrityksiä. Tämä viestintä on ollut minusta kyllä sanalla sanoen vähän surkeaa. Hyvällä viestinnällä ja — jälleen kerran — ihmisten omalla toiminnalla voitaisiin päästä siihen, että rajoitustoimia ei tarvitsisi tehdä niin paljon ja että se valmiuslakitilanne voitaisiin välttää. Se ei varmasti ole kenenkään toiveissa ja vähiten ehkä terveydenhuollon henkilöstön ja hoitajien toiveissa tällä hetkellä. Sen sijaan arvostusta he tarvitsisivat, ja jos nyt puhutaan näistä... Se on ihan totta, että työmarkkinaosapuolet hoitavat palkkaukset, mutta ihan yhtä lailla, kun eduskunta jakaa joululahjarahoja, sitä olisi voinut harkita, rakennetaanko keskele metsää portti vai annetaanko se raha hoitajille.

No, sitten näistä elinkeinorajoituksista, elinkeinoelämän rajoituksista, joita tämäkin laki koskee: Olisi varmasti hyvä, että eduskunta käy tarkan keskustelun niistä korvauksista. Nythän tässä käy niin, että kun kunta tai aluehallintovirasto tekee sen päätöksen, niin nähdäkseni siellä ei ole sitä rahoitusta, jolla voidaan antaa nämä kompensatiot yrityksille. Tämä on kyllä aavistuksen verran ongelma mielestäni.

Edustaja Lindén, nostitte täällä esiin sen, että lokakuussa tapahtui notkahdus näiden tartuntojen määrässä, ja nyt tietysti olisi äärimmäisen tärkeää analysoida, mistä tämä notkahdus johtui. Minun muistaakseni silloin kaiketi oli koulujen syyslomia — olikohan näin? — ja nyt puhutaan, että koulut eivät levitä, mutta esimerkiksi meillä pääkaupunkiseudulla tar-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

tunnan jäljityksissä pystytään 40 prosenttia jäljittämään, mistä se tartunta on. Minusta nämä asiat täytyisi kyllä saada hyvään analyysiin, onko näillä kenties yhteys toisiinsa, ja siinä mielessä se olisi erittäin tärkeää, koska nämä etäkouluasiat ovat tässä nyt olleet tapeilla.

Sitten haluaisin, että ministeri vastaisi vielä tähän tehohoitopaikkakysymykseen, onko niitä nyt 1 000 vai onko maksimi tämä, mikä tässä lainsäädännössä esitettiin, se 200 jotakin, ja mistä tämä gäppi johtuu. Samoin toivoisin kannanottoa näihin kehitysvammaisten asumispalveluasioihin.

Ja sitten tähän ihan lopuksi: Kiinnitin huomiota siihen, kun valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskinen, viittasi täällä jo seuraavaan lisäbudjettiin. Haluaisin vaan huomauttaa, että silloin kun hallitus tuli ulos budjettiriihestänsä, jossa lisättiin rahaa, oliko noin nelisen miljardia lisää, sinne budjettiin, niin silloin valtiovarainministeri Vanhanen sanoi välittömästi tiedotustilaisuudessa, että näitä rahoja lisättiin sen vuoksi, että ei tarvitse tehdä lisäbudjettia. Mitä ilmeisimmin minkäänäköistä rahankäytön kuria ei Marinin hallituksella ole. — Kiitos.

11.34 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä lainsäädännössä on nyt hyvin kuvattu nämä vaiheet ja toimet, joiden mukaan edetään sitten tästä perustasolta kiihtymis- ja leviämisvaiheen lainsäädännöksi, ja se on hyvä. Tässä annetaan keinovalikoimaa kunnille ja alueille, mutta tämä ei kyllä poista sen koordinaation tarvetta, mitä siellä tällä hetkelläkin tapahtuu. Meidän pitäisi pystyä jollakin tavalla viestittämään ja käymään sitä keskustelua — täällä on hyvin myöskin mainittu näistä ristiriidoista, joita on saattanut olla poliitikkojen ja virkamiestenkin välillä. [Leena Meren välihuuto] Meillä on esimerkiksi tämän harrastustoiminnan kanssa nyt saman maakunnan alueella kuntia, jotka ohjeistavat keskenään aivan eri tavalla, ja siellä sitten riidellään kuntien välillä ja kesken, miten pitäisi nyt toimia ja mitä suljetaan ja koska. Eli lainsäädäntö tarjoaa raamit, mutta meidän pitää sitä yhteydenpitoa jatkaa, ja uskon siihen, että ministerin johdolla näin tullaan tekemään.

Lain voimaantulosta: Tämä lakihan pitäisi saada voimaan mahdollisimman pian. Tilanne pahenee, ja niin kuin täällä edustaja Lindén hyvin kuvasi, niin valmiuslaki on entistä lähempänä ja erityisesti liikkumis- ja oleskelurajoitusten osalta. Tämä laki ei välttämättä ehdi auttamaan tähän tilanteeseen, ja se on huomioitava, mutta niin kuin täällä Laihokin totesi, niin meillä on tartuntatautilaissa nyt keinoja ja keinovalikoimaa ja on muutenkin lainsäädäntöä, joka meitä tässä tilanteessa auttaa ja antaa työkaluja puuttua tähän tilanteeseen. Mutta mitä tulee valmiuslakiin, tähän lainsäädäntöön ja muuhun tilanteen pahenemiseen, niin kyllä meillä pitää olla valmius tässä talossa kokoontua hyvinkin nopealla aikataululla, jos tilanne sitä vaatii.

Kiitän vielä loppuun ministeriä tomerasta puuttumisesta tähän ja tämän lainsäädännön tuomiseen.

11.36 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tässä esitetään säädettäväksi myös hygieniavaatimuksista henkilöliikenteessä, ja viranomaispäätöksellä voidaan myös matkustajamääriä tämän esityksen mukaan rajoittaa. Kysynkin ministeriltä: eikö nimenomaan nyt näiden liikennevälineiden osalta olisi hyvä ottaa myös tämä maskimääräys käyttöön?

Minuun oli yhteydessä riskiryhmiin kuuluva henkilö, joka kertoi, että päästäkseen työpaikalle hän joutuu käyttämään yhteen suuntaan kolmea eri julkisen liikenteen kulkuvälinettä ja hän ei uskalla yksinkertaisesti nyt matkustaa töihin, kun siellä ei käytetä maskeja

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

tai se maskin käyttö on hyvin sattumanvaraista. Maskimääräys toki koskettaisi perusoikeuksia, se on selvä, mutta tässä esityksessä on paljon muutakin, mitä perustuslakivaliokunta joutuu pohtimaan ja harkitsemaan ja mikä koskettaa kansalaisten perusoikeuksia. Eikö tätä maskimääräystä olisi voitu tai voitaisi ottaa mukaan näihin hygieniavaatimuksiin edes rajoitetusti esimerkiksi liikennevälineissä?

Sitten toinen huomio: Tämähän edelleen koskee myös sitten erilaisia liikuntapalvelujen järjestäjiä, harrastustoiminnan tarjoajia, ja olen kyllä huolestunut näiden jo nyt suositusten pohjalta ja määräysten pohjalta tehtyjen rajoitusten vaikutuksesta kansalaisten ja etenkin nuorten liikuntaharrastamiseen. Nuorten kestävyyskunnan heikentymisestä on tullut jo nyt huolestuttavia uutisia tämän covid-epidemian aikana, ja täytyy muistaa, että jos ajatellaan näitä covid-taudin vaikeita muotoja ja riskiä esimerkiksi joutua sairaalahoitoon ja tehohoitoon, niin siinä on myös ihmisen kunnolla ja esimerkiksi painonhallinnalla merkitystä, eli ylipaino on merkittävä riskitekijä näiden muiden riskitekijöiden ohella, myös iän ohella. Nyt kyllä tarvittaisiin erilaisia toimia, joilla voitaisiin näissäkkin oloissa kannustaa kuitenkin kansalaisia liikkumaan. Tietenkin ulkoliikunta on erityisen suositeltavaa, mutta on paljon niitä nuoria ja muita, joiden harrastustoiminta mieluiten tapahtuu juuri sisätiloissa, jos ajatellaan erilaisia pallolajeja tai vaikkapa painia ja tämäntyyppisiä harrasteita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Eduskunnan puhemiehen tehtävänä on istunnossa huolehtia siitä, että keskustelu kohdistuu nimenomaan niihin asioihin, jotka ovat keskustelun kohteena sillä hetkellä. Toivon tästä eteenpäin muistettavan sen, että täällä keskustellaan näistä kahdesta lakimuutoksesta.

11.39 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos hyvin johdetuista eduskunnan täysistunnoista. Aihe on niin kumpuileva ja laaja, että tässä tietysti itse kukin lähtee puhumaan koronasta laajemminkin.

Mutta, arvoisa puhemies, täällä pykälässä 9 a sanotaan näin, että tämä laki velvoittaa ”sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikön osallistumaan päätöksen mukaisesti potilaiden terveydenhuollon toteuttamiseen”, ja kysyn edelleen ministeriltä tästä asiasta: mitä tämä ”terveydenhuollon toteuttaminen” tarkoittaa?

Meillä on käsillä iso koronakriisi, ja tuossa kevättalvella jo kuulimme, miten paljon hoivayksiköissä menehtyi vanhuksia tämän koronaepidemian johdosta, ja sitten esiin nousivat kysymykset siitä, millaista saattohoitoa he muun muassa ovat siellä hoivayksiköissä saaneet. Tein jo 20.4. oikeusasiamiehelle kantelun ja pyysin selvittämään, mikä on saattohoidon tilanne, vanhustenhoidon tilanne ja hoito hoivayksiköissä, koska kukaan ei tiedä, mitä siellä tapahtuu. Myös valvontakäyntejä on vähennetty — valvojat eivät ole päässeet paikalle vaan valvontaa on tehty puhelimitse — joten tiedustelin, mitä tämä tarkoittaa tässä laissa joka on juuri nyt käsittelyssä, laissa tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Millä tavalla turvataan, että hoivayksiköissä on mahdollisuus toteuttaa terveydenhuollon toimenpiteitä? Eli jos puhutaan siitä, että terveydenhuoltoa toteutetaan, niin silloin täytyy olla hoivalaitteita, apuvälineitä, lääkitystä ja ammattikoulutettua henkilöstöä antamaan lääkettä. Erityisesti kannan huolta tästä saattohoitotilanteesta esimerkiksi koronapotilaiden kohdalla ja siitä, millä tavalla se toteutuu siellä ikäihmisillä.

Arvoisa puhemies! Olin hieman pettynyt — vaikka, ministeri, hyvin vastaatte — siihen, että ette ottanut kantaa, ette sanallakaan maininnut tätä mahdollista hoitajien tukemista ja sitä, millä tavalla me saamme niitä hoitajia sinne kentälle toteuttamaan tätä lakia, joka on

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

juuri nyt tässä meillä käsittelyssä. Jos asiakaspaikkoja ja potilasmääriä lisätään, niin silloin ne mitoitus, mitä meillä tällä hetkellä on, eivät tule missään nimessä riittämään. Ja toki tarvitaan myös tukihenkilöstöä: tarvitaan siivoustyöntekijöitä, välinehuoltajia, kuljetuspalvelun henkilöstöä, eli tämä on iso asia, mitä tässä nyt käsitellään.

Kysyisin myös, arvoisa ministeri, vielä tehohoitopaikoista. Ruotsissa tilanne on katastrofaalinen. Tehohoitopaikat ovat siellä loppumassa ja tilanne on karannut jo käsistä. Se on riistäytynyt käsistä, ja meidän tulee tehdä täällä Suomessa kaikki, että me emme ole samassa tilanteessa. Siinä mielessä tämä lakiesitys on hyvä, ja minä kannatan sitä, että kiristämme vielä entisestään niitä suitsia, että saamme tämän asian haltuumme — ja nythän se on ollut meidän hallussamme, mutta että se ei entisestään pahenisi.

Ja, arvoisa puhemies, haluan kyllä kiittää elinkeinonharjoittajia ja kauppiaa siitä reippaasta otteesta, minkä he ovat koronan torjumisessa ottaneet, ja pidän hyvänä, että edelleen korostetaan hygieniää ja sitä, että kädet ja pinnat pidetään puhtaina ja käsidesiä ja kasvomaskeja on saatavilla esimerkiksi kauppoissa. Korostaisin sitä, ja kysyn edelleen, eikö olisi aika säätää kasvomaskeipakko kaikkialle, missä me liikumme, missä olemme ihmisten kanssa tekemisissä. Eikö olisi nyt sen aika, jotta me olisimme yhden askelen edellä sitä, mitä tässä voi tapahtua?

Arvoisa puhemies! Uskonnolliset yhteisöt liittyvät myös tähän lakiesitykseen, joten kysyn vielä teiltä, ministeri, varmuuden siihen, että rajoitukset koskevat myös siellä uskonnollisissa yhteisöissä tapahtuvia tilaisuuksia, missä on paljon ihmisiä, että tartunnat eivät sitä kautta sitten pääse leviämään.

Olen tehnyt kirjallisen kysymyksen ja toimenpidealoitteen liittyen kasvomaskeihin ja hoitajien palkkatarkasteluun tässä koronatilanteessa. Jatkan niiden tekemistä edelleenkin ja toivon, että huomioitte sen. Kunnille on annettu nyt ylimääräistä rahaa koronan torjuntaan, se raha, minkä he tarvitsevat, mutta siellä on vielä vähän enemmänkin annettu, ja toivon kyllä, että me lähetämme täältä sellaisen viestin, että jos me haluamme, että me pysymme tämän lain sisältöä toteuttamaan, niin tarvitsemme niitä työntekijöitä, ja sinne tarvitaan myös kaikki opiskelijat. Myös niitä opiskelijoita, jotka eivät välttämättä hallitse kaikkea eivätkä ole suorittaneet määrättyjä harjoittelujaksojaan, tarvitaan. Heitähän muun muassa on otettu käyttöön näissä yksiköissä, missä on ollut koronavirusepidemioita.

Eli tämä kysymys, vielä edelleen, liittyen tähän lakiesitykseen, on: mitä tarkoittaa ”terveydenhuollon toteuttaminen sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksiköissä”? Sosiaalihuollon asumispalvelu on vanhustenhuollon palvelua ja vammaisten henkilöiden palvelua, ja silloin kun ne ovat monesti kodinomaisia yksiköitä, niin sieltä puuttuvat juurikin nämä hoivavälineet, apuvälineet, joita esimerkiksi saattohoidossa tarvitaan, sähköimut, happi. Sieltä puuttuvat lääkekaapit, joissa on kolmiolääkkeitä, kuten esimerkiksi vahvat kivun lääkitykset, morfiinit, mitä yleensä siinä viimeisessä vaiheessa, kun ihminen tekee sitä kuolemaa, tarvitaan. Ja nämä ovat isoja kysymyksiä. Olen ollut hoitajana 25 vuotta, hoitanut saattohoidossa olevia ihmisiä valtavasti. Tiedän, miten se asia menee, ja tiedän, mitä siellä tarvitaan, ja kannan suurta huolta, koska sosiaalihuollon asumispalveluyksiköissä ei ole valmiuksia. Siellä voi olla osaamista, mutta valmiudet puuttuvat. Miten tässä, ministeri, toimitaan? — Kiitos.

11.45 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Tämän tartuntatautilain jalkauttamisenhan on myös siitä näkökulmasta tärkeä, mikä tässä nostettiin aiemmin esiin: esimerkiksi edustaja Rantanen puhui viestinnän tarpeellisuudesta, joka oli erittäin hyvä huomio, ja

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

edustaja Ovaska otti koordinaation esiin. Kysymys on nimenomaan viestinnästä ja koordinaatiosta, ja välillä on vaikuttanut hieman sekavalta. Hyvä esimerkki oli tuossa äsken ministeri Kiurun vastaus omaan puheenvuorooni. Hän otti esiin tällaisen, että olisi sanottu, että olisi jotakin terveysviranomaisen vastaista rokotetta ja tällaista. Ei kukaan täällä ole sellaista sanonut, ei kukaan, eikä varmasti sanokaan. Jos ministerin vastauspuheenvuorot ovat jo näin sekavia, niin en yhtään ihmettele kansalaisten kritiikkiä, mitä tulee tartuntatautilakiin ja ylipäänsä koronapandemian hoitamiseen viestinnällisestä ja koordinaationäkökulmasta.

Mitä tulee tuohon — on aiemmin mainittu myös — että tämä olisi jotenkin ohjelman vastaista, niin siteerasin lähinnä pääministeri Marinia 28. marraskuuta päivätyssä Ilta-Sanomien lehdessä. Eli sieltä nämä tiedot ovat peräisin.

Mutta palaisin tähän varsinaiseen asiaan, aivan kuten puhemieskin on toivonut täällä useaan otteeseen. Pyytäisin myös, että ministeri vastaisi edustaja Juvoselle tähän kysymykseen liittyen 9 a §:ään. Tämä on hyvin tärkeää, ja olisi ensiarvoisen tärkeää tässä yhteydessä saada myös vastaus tähän kysymykseen, jota on jo monta kertaa kysytty. — Kiitoksia.

11.47 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Opposition puolelta on useampaan kertaan vaadittu tätä erityistä korvausta hoitohenkilöstölle, varsinkin etulinjassa koronaepidemian kanssa kamppaileville. Nythän se tietysti pääsääntöisesti on työmarkkinakysymys, mutta silloin, jos meillä on näitä poikkeuksellisia toimia joko tartuntatautilain uusien valtuuksien nojalla tai valmiuslain nojalla, niin mitä pidempikestoisia ja mitä voimakkaampia erityistoimia käytetään, sitä suurempi perustehan tulee sille, että normaalista työmarkkinamekanismista poiketen voidaan sitten kohdentaa varoja tällaisen erityisen hankalan työpäineen kohteena oleville henkilöstöryhmille. Ja tämä varmaan tulee jatkossa harkittavaksi, jos tällaisiin toimiin joudutaan.

Näitä 9 §:n mukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden toimintojen muuttamisiahan voidaan joutua tekemään erityyppisistä epidemiaan, pandemiaan liittyvistä syistä, myös esimerkiksi rokottamisen nopeaksi järjestämiseksi. Kun rokotetta on saatavilla, se voi olla sellainen syy, mikä vaatii erityisjärjestelyjä, että juuri nämä kriittisimmässä asemassa olevat saisivat mahdollisimman nopeasti ja kattavasti rokotetta.

Edustaja Junnila on esittänyt tässä kovin väriä väitteitä tästä hallituksen rokotestrategiasta. Vaikka hän poistui, niin on syytä sen verran oikaista, että itsekin tein kirjallisen kysymyksen jo keväällä siitä, miten varmistetaan se, että rokote saadaan mahdollisimman nopeasti ja maailmanlaajuisesti käyttöön, jotta pandemia todella myös tehokkaasti katkaistaan. Siinä ei ole kysymys siitä, että olisi yksi lääketukku, josta valtiot olisivat jonossa odottamassa, vaan siihen nopeaan saatavuuteen vaikuttaa se, että tehdään senkaltaisia sopimuksia, että nämä lääketehaat rojaltien ja lisenssien kautta levittävät mahdollisimman nopeasti sen massatuotantoon ja eri mantereille, ja se on se strategia, millä se saadaan nopeasti ja edullisemmin kaikkien käyttöön, eikä suinkaan se, että pitää siellä etuilla jonossa ja taistella verissä päin. Suomihan on osallistunut kahteen tällaiseen kansainväliseen projektiin, joilla juuri pyritään siihen, että nämä kaikki toimivat ja tehokkaat, turvalliset rokotteet saadaan juuri tällaiseen laajaan tuotantoon ja yhdenvertaiseen jakeluun.

11.49 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Esityksessä on myös säännökset velvoitteiden valvonnasta, ja haluaisinkin kysyä sitä, että jotta voidaan valvoa, niin kuinka on aja-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

teltu turvata ne resurssit, ettei se ole pelkkää sanahelinää vaan oikea valvonta on oikeasti mahdollista, koska tähän esitykseen liittyy suuret vastuut.

Toinen huolenaiheeni on sitten hiukan toisenlainen. Täällä ehdotetaan joukkueurheilun, ryhmäliikunnan ja kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävien tilojen sekä kuntosalien ja muiden vastaavien sisäliikuntatilojen sulkemista, ja kauppakeskusten yleiset oleskelutilat kuuluisivat tähän pakettiin. Pyydän todella hartaasti sitä, että käytettäisiin vakavaa harkintaa varsinkin harrastetilojen osalta. Meillä on jo tällä hetkellä valitettava joukko nuoria ajautumassa kaiken valvonnan ulkopuolelle, ja voi olla, että harrastukset ovat niitä ainoita mahdollisia kontakteja myös aikuisiin, ja tuen saaminen harrastusten kautta on erittäin tärkeää. Terveysturvallisuuden on toki mentävä edellä, ja sen, että terveysturvallisuus huomioidaan, on oltava ykkösprioriteetti, mutta näiden nuorten ja lasten ajanviettopaikkojen auki pitäminen on mielestäni ehdottoman tärkeää, ettei kävisi niin, että sitä aikaa ruvetaan sitten viettämään aikuisten ulottumattomissa sellaisissa joukoissa, joissa voi sattua vakaviakin tapaturmia. Joillekin nuorille aikuinen näissä tiloissa voi olla se ainut aikuinen, joka välittää, ja sen takia tässä kohtaa toivon todella, todella harrasta harkintaa ja vakautta siihen, kuinka me nuoristamme huolehdimme.

11.51 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kun tämä lakiesitys nyt tulee näin harmittavan myöhään, niin olisi kyllä erittäin tärkeää nyt hyödyntää ne kaikki toimenpiteet, mitä on tehtävissä nykyisen tartuntatautilain puitteissa ja myöskin erilaisin suosituksin. Nyt me seuraamme niitä tehohoitopaikkoja, mutta merkittävä asia on myöskin se, kuinka paljon tarvitaan sairaalahoitoa eli miten ihmiset pärjäävät kotihoidossa ja milloin he tukeutuvat sitten päivystykseen ja sairaanhoidon tarpeeseen. Itselläni on vuosien kokemus päivystyksestä, ja joulun—uudenvuoden aika on siellä aina tiukkaa, kun siellä on henkilöstöllä tietenkin omia lomia, koska siinä on useita pyhiä. Sen takia olisi ensiarvoisen tärkeää, että avopalvelut toimisivat mahdollisimman hyvin esimerkiksi välipäivinä ja muina päivinä, ettei siellä supisteta toimintaa. Ja erityisesti nyt tässä epidemiatilanteessa olisi ihan suotavaa, että valtiovallankin taholta tätä viestiä alueille jaettaisiin, että nämä avopalvelut toimisivat mahdollisimman moitteettomasti, jolloin se paine sairaaloita kohtaan vähenee, kun ihmiset saavat hoidettua ne asiansa muuten. Samoin olisi suotavaa, että vanhusten yksiköissä hoidetaan asiat kuntoon ennen joulunpyhiä.

Arvoisa puhemies! Tässä kysyisin vielä, kun en ole saanut siihen vastausta ja tästä muutkin ovat kysyneet, tästä kasvomaskivelvoitteesta, olisiko sitä mahdollista tähän ottaa mukaan, koska se on kuitenkin selvästi kevyempi toimenpide ehkäistä ja estää infektioita kuin esimerkiksi se, että sitä ei oteta ja mennään valmiuslakityyppisiin rajoituksiin kuitenkin. Se, että ne menevät kasvomaskin ohitse, kuulostaa erikoiselta.

Ja toinen asia tosiaan liittyen tähän ohjeistukseen etäopetuksen suhteen: voisiko tässä yrittää ohjeistuksella, suosituksella, kannustaa nyt alueita etäopetukseen siirtymiseen ennen joululomaa, jolloin voitaisiin näitä tartuntoja vähentää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Uudelleen, kolmannen kerran, totean, että keskustelun pitää keskittyä näihin asioihin, jotka liittyvät tähän lainsäädäntöön, joka on muutoksen kohteena.

11.54 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Muutama pointti vielä. — On todella näin, että tehohoitokapasiteetti ei ole se, millä tästä kriisistä tullaan ulos, vaan nimenomaan se,

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

että pyritään siihen, että sinne ei ylipääntänsä jouduta, mikä siis tarkoittaa leviämisalueilla voimakkaita toimia, jotka nyt toteutuvat maassamme hyvin eri tavoilla, ja valitettavasti uskon, että jatkossakin näin on.

Mitä tulee näihin hoiva- ja asumispalveluihin, 9 a §:ään, johon edustaja Juvonen viittasi, niin se on erittäin oleellinen kysymys. Kuten tiedämme, niin esimerkiksi kehitysvammaisten kanssa siellä ei ole terveydenhuollon osaamista, ja tilanteessa, jossa nämä pykälät tarvitaan käyttöön, sinne ei myöskään tule terveydenhuoltoalan osaamista, kun heidät tarvitaan sinne sairaaloihin, ja tämä on kyllä kysymys, josta toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta sitä tarkasti tarkastelee.

Sitten palaan vielä hiukan tähän viestintäasiaan. Nyt sekavuus on se ongelma, että sitten osa ihmisistä alkaa lähtemään laukalle ja he eivät usko koko viruksen vaarallisuuteen. Tässä on nyt sellainen probleemi, että siinä kohtaa, kun ihminen ei usko, että kysymyksessä on yleisvaarallinen tartuntatauti, joka on siis tappavampi kuin kausi-influenssa — näin voitaaneen kaiketi sanoa, kun katsoo maailmalle — niin juuri tämä on se juttu, että he eivät usko tähän, jolloin he alkavat levittää sitä ja itsekin uskoa siihen, että tämä ei ole vaarallinen, ja eiväthän he silloin myöskään noudata näitä rajoituksia ja suosituksia, joita on annettu, ja siinä eivät myöskään auta sitten kuin kovat rajoitukset.

Mitä tulee sitten rokotteeseen, niin sitä varmasti tässä salissa odotetaan kuin kuuta nousevaa, koska fakta on se, että rokottamalla me saamme laumasuojan aikaiseksi ja näin olen päästään tästä taudista eroon tai ainakin lievennettyä sen vaikutuksia. Mutta haluan tässä nostaa esiin kyllä sen asian, jota monasti keskusteluissa tulee: Varsin moni muistaa sen sikainfluenssakatastrofin, ja se on varmasti sellainen asia, joka tekee sitä epäluuloa nyt tätä rokotetta kohtaan, koska tämäkin on nopeasti tehty. Minusta tämä on sellainen asia, mikä kannattaa huomioida ja nimenomaan tuoda esiin rokotteesta faktat hyvin tarkasti, jolloin nämä ihmiset, jotka sen muistavat, uskaltaisivat lähteä tähän. Siltä osin kysyn myöskin: Onko hallitus varautunut siihen, että jos jokin menee pieleen, ei käy samanlaista sössimistä kuin narkolepsian korvauksissa? Nimittäin se ei saa toistua, ja tämä on semmoinen asia, johon on kyllä syytä kiinnittää huomiota. — Kiitos.

11.57 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Nämä tartuntatautilakien väliaikaiset muutokset, jotka nyt tulevat eduskuntaan, ovat erittäin tarpeellisia tämän pandemian hanteeraamiseksi nimenomaan tämän hybridistrategian mukaisesti, niin että nyt saadaan ne työkalut käyttöön, voi sanoa, kaikki tarvittavat työkalut, joita voidaan niin sanotusti normaalioloissa käyttää, ja sen takia on tärkeätä, että tämä käsitellään ripeästi mutta huolellisesti. Tässähän joudutaan punnitsemaan perusoikeuksia, toisaalta oikeutta terveyteen ja muita. Mielestäni ne on tässä tasapainoisesti tehty, ja sen vuoksi on hyvä, että tämä on nyt tullut.

Arvoisa puhemies! Kun tässä on taustalla tämä pandemia, jonka liikkeistä ja aalloista emme tiedä — on edelleen paljon tuntemattomuutta, ja moni meistä odottaa rokotetta — niin haluan kyllä sanoa, myöskin viitata edustaja Koskiseen, että se, että edustaja Junnila yritti antaa kuvan siitä, että hallitus ei tekisi kaikkea mahdollista sen eteen, että rokote saataisiin Suomeen mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman laajasti, ikään kuin me olisimme valmiita luopumaan osuudestamme, ei nyt vain kerta kaikkiaan pidä paikkaansa. Kun tähän rokotekeskusteluun liittyy paljon herkkyyksiä, niin ainakin itse toivoisin — keskustelua voi ja pitää käydä — että ei pyrittäisi luomaan sellaista kuvaa, joka ei pidä paikkaansa.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Olen ymmärtänyt — en ole tässä asiassa asiantuntija — että juuri näiden rokotteiden kanssa, joista EU on tehnyt sopimuksen, jonka osana ja työtä Suomi on ollut tukemassa, pyritään siihen, että kaikki tarvittavat faasit ja vaiheet käydään läpi, jotta voidaan varmistua siitä, että on turvallista, ja tässä tarvitaan selkeää viestintää. Sitten samaan aikaan on selvää, että tätä tuotantoa on saatava ympäri maailmaa, ja jos siinä onnistutaan kansainvälisen yhteistyön kautta, niin se ei ole sitä, ettäkö me luopuisimme jostain, vaan se on nimenomaan sitä, että on myös Suomen etu, että kaikkialla maailmassa saavutetaan rokotteiden kautta sellainen suoja, että tämä tauti saadaan voitettua, ja se tapahtuu juuri sillä tavalla kuin Koskinen sanoi.

Halusin tämän sanoa, koska siinä puheenvuorossa, jonka Junnila käytti, pyrittiin antamaan täysin väärä kuva Suomen toiminnasta ja myöskin tästä kansainvälisestä ulottuvuudesta.

12.00 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Malm käytti mielestäni hyvän puheenvuoron juuri tästä liikuntaharrastusten tilanteesta. Tässä 58 g §:ssähän nämä kaikkein järkeimmät toimet kohdistuvat muun muassa joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen, muuhun vastaavaan urheiluun ja liikuntaan, kuntosaleihin ja sisäliikuntatiloihin.

Kannan kyllä huolta siitä, herra puhemies, että jo nyt näiden nykyisten toimien ja toimenpiteiden aikana kansalaisten kunto, esimerkiksi nuorten kestävyyskunto, on alkanut heikentymään, ja varsinkin lapsen elämässä muutama kuukausi tai vuosi on pitkä aika ja saattaa vieroittaa hänet kokonaan hänelle mieluisasta liikuntaharrastuksesta. Vaikka ravintolarajoituksia on annettu, niin edelleen ravintolat ovat iltaisin ja melko myöhään auki, ja liikuntaharrastajat ovat kyselleet, onko parempi sitten istua kavereiden kanssa ravintolassa kuin olla niissä liikuntaharrastuksissa omaa kuntoa ja terveyttä hoitamassa.

Näiden erilaisten rajoitusten, säädösten ja toimenpiteiden tulisi olla sillä tavoin oikeasuhtaisia, että kansalaiset myös kokevat ne oikeudenmukaisiksi ja terveysturvallisuuden kannalta kokonaisuudessaan tasapuolisiksi ja perustelluiksi. Sen vuoksi toivon, että tähän myös viestinnässä kiinnitettäisiin huomiota, että saisimme pidettyä suomalaisten kansanterveyttä ja kuntoa yllä myös näiden erilaisten rajoitusten aikana. Nämä erilaiset ulkoliikuntamahdollisuudet ovat tietenkin erittäin, erittäin toivottavia ja hyviä tässä tilanteessa, mutta täytyy muistaa, että me ihmiset olemme erilaisia ja on erilaisia mieltymyksiä myös liikunnan suhteen. Jollakin tavalla toivon, että varsinkin lasten ja nuorten osalta pystyttäisiin edistämään sitä, että heillä eivät nämä liikuntaharrasteet katkeaisi.

12.02 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämän lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Täytyy sanoa, että hieman on pakko kritisoida sitä, että tämä tulee näin myöhäisessä vaiheessa meille, ja kysyn teiltä, ministeri, mitenkä me nyt etenemme, jatkuuko eduskunnan toiminta niin pitkään, heti välittömästi joulun jälkeen, että me saamme tämän lain voimaa mahdollisimman pian, koska oikeasti näillä asioillahan on todella kiire.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä myös sitä, että viestintä ja tiedottaminen, niin tästä nykyhetkestä kuin myös tästä tulevasta laista ja yleisestikin koronatilanteesta Suomessa, parantaa vain juoksuaan, ja toivoisinkin jonkinlaista viimeisintä tiedotusta sieltä ministeriöstä kaikelle kansalle. Rajat ovat rakkautta, ja se, että meidän jokaisen tulee nyt vahvistaa omia voimiamme siinä, että me kykenemme tukemaan omia lapsia, omia nuoria, ystä-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

viä, niitä läheisiä, vanhuksia, joita meillä on lähellä, niin että me kestämmme tämän epidemian aiheuttamat kurimukset ja kärsimykset ja sen yksinäisyyden, mitä tämä aiheuttaa.

On tärkeää, että kannustetaan ihmisiä ulkoilemaan ja ulos ja järjestetään erilaisia kuntakävelyjä, mitä ikinä ideoita voidaan keksiä. Me voimme kohdata toinen toisiamme ulkona, myös ikääntyneitä ja vanhuksia, ja on erittäin tärkeää, että kun laissa ollaan esittämässä näitä velvollisuuksia sosiaalihuollon asumispalveluille, laitoshuollon toimintayksiköille, niin mietitään nyt jo etukäteen, miten tapaamisia voidaan järjestää. Sen tulee olla mahdollista ulkona, ja siihenkin tarvitaan niitä omia resursseja.

Olen puhunut tästä globaalista hoitajapulasta, mikä on kohta ympäri maailmaa, myös Suomessa. Toivon totta tosiaan, että kuulette tarkoin korvin näitä vaatimuksia siitä, että hoitajia — koko henkilöstöä, ketä siellä on, myös muita kuin hoitajia — arvostetaan myös tämän erityisen koronalisän myötä.

Arvoisa puhemies! Miten jatkamme tästä eteenpäin? Kuinka kiireellisesti viemme tämän lain maaliin? — Kiitos.

12.05 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensin tohtisin ottaa kantaa liikuntaharrastuksiin. Se on totta, että siihen täytyy olla mahdollisuus, mutta jotenkin toivoisin kyllä sellaista arkijärjen käyttöä nyt keskellä epidemiaa. Siihen ei aina tarvitse sitä välinettä ja tilaa, vaan ulkona voi juosta ja liikkua, joten siltä osin toivoisin, että nyt myös kansa katsoo sellaiset turvalliset tavat harrastaa liikuntaa.

Mutta mitä tulee edustaja Lindtmanin puheisiin, joissa hän viittasi edustaja Junnilan puheenvuoroon, niin totean, että Junnilla tässä lainasi suoraan pääministeri Marinin lausumia. Näin ollen, jos halutaan viestittää sitä, että Suomen hallitus, Marinin hallitus, ensisijaisesti haluaa huolehtia siitä, että suomalaiset saavat rokotteen, niin silloin kannattaa siinä viestinnässä pitäytyä tässä asiassa, ei alkaa höporehtimään rokotteita ympäri maailmaa vaan kertoa, että ensisijaisena tarkoituksena on suomalaisten rokottaminen.

Mitä sitten tulee siihen, kun täällä on edellytetty yhdenvertaista rokottamista: Varmasti näin, mutta kannattaa katsoa tuota tilannekuvaa, missä tämä epidemia pahimmin tällä hetkellä jyllää. Suomi ei kyllä pärjää Euroopan laajuisesti tässä tilanteessa tällä hetkellä kovin hyvin, niin että kyllä ne rokotteet ihan tarpeen tänne Suomeen ovat. — Kiitos.

12.06 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Näistä tartuntatautilakiesityksen muutoksen perusteluista en löydä selkeitä perusteluita sille, miksi rajoituksia tarvitaan lisää. Ajattelin näin, että kun meillä on nyt esimerkiksi tietyt suositukset ja toimet, mitä on päätetty, niin niitä pitää myös valvoa. Minkälaiset ne valvontakeinot ovat olleet, ja minkälaisia tuloksia valvonnan osalta on tullut? Ajattelisin näin, että jos jollain alueella tai joillain toimijoilla on sellaista käyttäytymistä, toimintatapaa, joka lisää tartuntariskiä, niin pitäisi silloin puuttua niihin toimijoihin. Onko näitä valvonnan toimia käytetty, ja ovatko ne resursit olleet siellä riittäviä? Mennäänkö nyt niin, että lyödään isolla vasaralla, kun ei ole hoidettu sitä perustaa kuntoon? Mennäänkö liian paljon rajoittamaan ennen kuin on hoidettu ne edelliset mahdollisuudet hoitaa tätä infektiota?

Itse myös vielä korostan viestinnän tärkeyttä: on kyllä todella tärkeää, että on ajantasaista, faktatietoihin perustuvaa viestintää kansalaisille ja se on yhdenmukaista viranomaisten suusta.

12.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Laihon puheenvuoro on sillä tavalla kyllä reilu puheenvuoro, että se kertoo hyvin siitä, minkälaista tätä tartuntatautilain valmistelua on ollut tehdä. Ollaan nyt rehellisiä tässä itsellemme, että ei tämä mikään tavallinen harjoitus ole ollut. Edustaja Laihohan äsken puheenvuorossaan vihjaisi, että miksi näinkin kovia valtuuksia otetaan käyttöön, ja osa porukasta oli sitä mieltä, että mihin ne kovimmat mahdollisuudet jäivät. Tätä se on ollut koko tämän syksyn. Minä haluan sanoa teille, että jos joku ajattelee, että lainsäädännöllisesti normaaliolosuhteissa tämä kvartetti soisi niin, että eduskuntaan tulisi tyylipuhtaita suorituksia liukuhihnalta muutamassa viikossa: ei sellainen ole mahdollista. Me joudumme tekemään töitä niin, että nämä esitykset olisi myös laadittu mahdollisimman huolellisesti. Nimenomaan on sanottava, että esityksen perusteluille on asetettu sellainen vaatimustaso nimenomaan perustuslakivaliokunnan viimeaikaisen lausuntokäytännön valossa, että me emme voi tuoda tänne sellaisia esityksiä, joissa säätämisperusteluja ja vaikutusarvioita ei olisi tehty riittävän huolellisesti.

Haluan sanoa, että me päätimme tästä tartuntatautilain päivittämisestä 9.6. valtioneuvoston linjauksen pohjalta, ja tämä esitys oli jo syyskuussa lausuntokierroksella, eikä se ollut siellä edes kuukautta sen takia, että paine tämän esityksen valmisteluun oli niin kova. Jo syyskuussa tämä oli lausuntokierroksella. Minä pidän tätä erittäin nopeana toimintana varsinkin, kun on vihjailtu, että sosiaali- ja terveysministeriössä olisi lepäilty koko kesä — ei ole pitänyt paikkaansa. Sen jälkeen me esittelimme tätä lainsäädäntöä sekä hallituskumppaneille että oppositiolle jo lokakuun puolenvälin aikaan, mutta sen jälkeen ovat monet eri tahot olleet sitä mieltä, että tässä esityksessä on monia kohtia, mitä pitää vielä korjata. Näissä korjaustoissa on ollut mukana valtavan kokoinen valmisteluverkosto niin oikeusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, valtiovarainministeriön, sisäministeriön sekä aluehallintoviranomaisten edustajia, ja tämä porukka on kokoontunut viikoittain näitä yksityiskohtia tuunaamaan sen keskustelun pohjalta, joka käytiin tuolla lokakuun puolenvälin aikaan.

Lausuntokierros oli kova. Kritiikkiä tuli laidasta laitaan, ja intressit näkyivät tässä keskustelussa hyvin paljon. Olen samaa mieltä, että olisin mielelläni suonut, että olisi vähemmällä saatu tämä asia tänne, mutta sitä on demokratiassa näiden asioiden valmistelu.

Me saimme oikeuskanslerilta ennakkotarkastusmuistion 1.12., ja tämä lakiesitys on jo täällä. Minä pitäisin tässä tilanteessa, kun otetaan tämä historia huomioon, hienona, että me pääsemme tätä nyt käsittelemään. Olisin mielelläni venynyt vieläkin kovempaan, mutta tämä ei ole, niin kuin ymmärrätte, vain yhden ihmisen show. Tässä tarvitaan todella vahvaa tahtoa, että tämä asia saadaan täällä läpi.

Muutamia yksityiskohtia, ja toivon, että voin vastata näihin, koska äsken en saanut ihan loppuun asti näitä kaikkia kohtia avattua.

Tässä esimerkiksi edustaja Räsänen ja edustaja Malm nostivat tämän 58 §:n muuttamia asioita esille.

Edustaja Malm puhui nuorisotiloista. Kyllä, me emme ottaneet tähän mukaan nuorisotilojen täydellistä sulkua nimenomaan sen takia, että kunta voi tehdä sen kriittisessä tapauksessa itsekin, ja tässä on otettu huomioon se, mikä näissä toimissa olisi kohtuullista. On muistettava, että leviämisvaiheessa on kysymys kahden viikon sulkutoimista — kahden viikon sulkutoimista.

Minusta tilanteessa, jossa maa ajautuisi joiltakin osin leviämisvaiheeseen, kahden viikon sulkutoimet eivät vie pohjaa, edustaja Räsänen, myöskään lasten ja nuorten harrastus-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

toiminnan isolta, pitkältä tarkoitukselta pitää huolta siitä, että lapset ja nuoret eivät syrjäydy, mutta olen itse samaa mieltä, että koronaepidemian jälkeisessä maailmassa meillä on todella paljon tehtävää, että me palautamme takaisin ihmisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin.

Siinä 58 g §:ssä ja sitä edeltävissä pykälissä otetaan kantaa myös uskonnonvapauteen. Lausuntokierroksella nostettiin tämä asia esiin. Parissa myös opposition kanssa käydyssä iltakoulussa keskusteltiin tästä uskonnonvapaudesta. Olin itse paikalla silloin, ja silloin haluttiin vielä tarkennusta tähän asiaan. Nyt lähtökohta on se, että viranomaiset voivat ohjata toimintaa. Muun muassa uhkasakko on mahdollista antaa myös uskonnollisille yhdyskunnille — tätä taisi Rantanen kysyä — jos ne eivät noudattaisi tätä päätöstä, mutta varsinaisen uskonnonvapaus säilyy tässä nyt niin, että sinne ei tule näitä ankarampia rajoituksia. Tähän tilanteeseen todella päädyttiin tämän ison keskustelun avulla. Tässä oli oikeusministeriön ja myöskin opetus- ja kulttuuriministeriön porukka mukana, ja käytiin myöskin uskonnollisten yhdyskuntien kanssa tätä keskustelua. Näin ollen viranomaiset eivät voisi sulkea uskonnollisen harjoittamisen tilaa, koska siinä puututtaisiin meidän arviomme mukaan liian paljon uskonnonvapauteen. Tämä oli johtopäätös tästä keskustelusta.

58 g on kova pykälä, mutta niin kuin totesin, niin perustuslakivaliokunta on jo normaallilainsäädännön avulla [Puhemies koputtaa] antanut nykyisinkin mahdollisuuden tähän.

Vielä 9 a:sta saanko pari sanaa sanoa, puhemies?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Saatte.

9 a §:stä keskusteltiin täällä hyvin paljon. Se on hyvin paljon ja huomattavasti hallitumpi kuin valmiuslain pykälät, joihin täällä on myös vedottu. Siinä on haettu sitä tarkkarajaisuutta, oikea-aikaisuutta ja välttämättömyyttä. Se koskee siis sellaista toimintaa, jota kunnilla jo nyt on. Se antaa vain viimesijaisen perälaudan sille, että me voimme varmistaa, että ihmiset tulevat hoidetuiksi, jos ei oman kunnan alueella, niin sitten toisen alueella. Eli siinä täsmennetään myöskin tapaa järjestää ja tuottaa näitä palveluita esimerkiksi sosiaalihuollon puolella, missä lähtökohtana on se, että siellä ei vaadita, että siellä täytyisi järjestää sairaanhoitoa, mutta siellä annetaan nyt mahdollisuus siihen, että ihmisiä voidaan hoitaa myöskin sosiaalihuollon puolella eikä aina tarvitse siirtää sairaalaan, jos lääkäri sitä tarvetta ei näe, mutta jos siellä lääketieteellisesti tarve on, niin silloin pitää siirtää. Tällaisessa tapauksessa sosiaalihoito tulee osallistumaan näihin terveydenhuollon yhteisiin talkoisiin, ja minä pidän sitä kyllä kriisiaikana aika merkittävänä ja tärkeänä asiana, että näin myös on.

Yritystuista sanon sen, että tässä on siis lähtökohta se, että valtio huolehtii, ja se on mainittu täällä 79 a:ssa. Sen lisäksi yritysten kustannustukiversio: taisi olla, että jo toinen tuli ulos täältä eduskunnasta.

Siinä joitakin esimerkkejä siitä, kuinka tätä valmistelua on tehty. Minä kiitän edustajia siitä, että tässä keskustelussa annetaan vahva tuki sille, että uusia toimia tarvitaan. Meidän on saatava tämä tautitilanne hallintaan. Muuten sosiaali- ja terveydenhuollon kantokyky on todellisella koetuksella, ja se näkyy jo monissa maissa, muun muassa meidän vierusmaissamme.

Kiitoksia, puhemies, että sain näihin kysymyksiin vastata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Olkaa hyvä, ja kysymyksiä tulee lisää.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

12.16 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Olen nyt kahdessa puheenvuorossa odottanut vastausta — tätä on nyt kysytty, itse kysyin, ja sitten tässä muutama, meidänkin edustaja Rantanen, kysyi tätä uudestaan. Me olemme puhuneet tiedottamisesta ja tiedolla johtamisesta, joka tietysti vaikuttaa siihen, miten ihmiset kokevat, kuinka turvallinen heillä on olla ja kuinka ennen kaikkea hallitus onnistuu tehtävässään. Olette saaneet hyviä arvosanoja. Itse ihmettelen tätä eroa edelleen, eli kun hallituksen esityksessä todetaan, että koronakoordinaatiotyöryhmä arvioi, että tällä hetkellä olisi 67 tehohoitopaikkaa ja 4 Ahvenanmaalla, ja täällä teidän esityksessänne todetaan, että jos ei-kiireelliset hoidot lopetetaan, niin silloin saataisiin enintään 285 paikkaa, ja keväällä maaliskuussa totesitte, että teidän ensisijainen tehtävänne on huolehtia tehohoitopaikkojen nostamisesta 1 000 paikkaan — mikä ymmärtääkseni tarkoitti sitä, että hengityskoneita hankitaan lisää — niin tämä 700:n ero on aika suuri gäppi, jos emme saa hillittyä tätä, mitä totta kai henkilökohtaisesti toivon. Haluaisin, että avaisitte tätä, mistä tämä johtuu: onko tämä jäänyt hoitamatta, onko tässä ollut silloin maaliskuussa ministeriön puolelta tai ministerin puolelta väärinymmärrystä, vai onko tässä nyt jotakin semmoista, mitä minä en ymmärrä? Minua häiritsee se, että tämä on ihan valtava ero.

Sitten itse en arvostele sen suhteen, että lait pitäisi tuoda ripeästi. Minä en oikein ymmärrä sitä kritiikkiä täällä, jos on tehty hyvin ja tarpeeseen. Minusta se on hyvä asia. Enemmän ehkä harmittelen sitä, että me olemme täällä eduskunnassa kyllä syksyn mittaan käsitelleet eri ministeriöistä — emme suinkaan teidän ministeriöstänne välttämättä — sellaisia lakeja, joilla ei ole niin kiire ja jotka ovat enemmän ideologisia hankkeita. Nämä virkamiesresurssit olisi voinut käyttää laadukkaaseen lainvalmisteluun, ja siitä olen huolissani, koska tämä on niin kuin meidän ykkösasia.

Ihmettelen myös joidenkin ajatusta siitä — ja siitä olen ministerin kanssa samaa mieltä — että meidän tulee rajoittaa, mutta samaan aikaan tuomme erilaisia ryhmiä, joiden elämää ei saa rajoittaa, joilla pitää olla silti normaali elämä. Minusta se on epärealistinen vaatimus, ja arkijärjellä ymmärtää, että jos ei voi sisätiloissa harrastaa, niin emme me voi silloin lähteä siihen, kuten edustaja Räsänen sanoi, että meidän täytyisi nyt siinä tilanteessa huolehtia, että siellä sisällä voi harrastaa. Täytyyhän meidän nyt olla johdonmukaisia siinä, kumpaa asiaa me ajamme. Siitä olen ministerin kanssa yhtä mieltä.

Mutta tämä tehohoitopaikkojen vähyys minua huolestuttaa — jos tapahtuu joku ryöpsähdys ja ihmiset joutuvat tehohoitoon — niin että jos saisin tähän seuraavassa vastauksen. — Kiitos.

12.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille vastauspuheenvuorosta.

Täytyy sanoa, että kyllä me kaikki täällä tällä hetkellä ja koko kuluneen vuoden olemme olleet tosi tiukilla, myös valiokunnissa. Hyvin nopealla tahdilla on tullut hyvin, hyvin vaativia esityksiä, hyvin nopeita asiantuntijakuulemisia, joista on pitänyt kyetä sitten laatimaan niitä kannanottoja. Eli kyllä tässä jaetaan tämä tuska, mitä varmasti myös ministeri kokee.

Tuskaa koin huhtikuussa ja laitoin sinne teidän ministeriöönne myös viestiä liittyen juurikin tähän saattohoitoteemaan, josta äsken keskustelimme, joka nyt tässä uudessa lakiesityksessä on. Eli sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksiköt velvoitetaan osallistumaan potilaiden terveydenhuollon toteuttamiseen. Se liittyy juuri tähän, eli periaatteessa ympyrä sulkeutuu, mitä silloin jo pelkäsin, ja se, mikä silloin toteutui, toteu-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

tuu myös jatkossa. Esitin täällä, että kiireesti alueellisesti ja paikallisesti jo ryhdytään järjestämään saattohoitoyksiköitä toimintaan. Toivoisin, ministeri, että viette edelleen tätä teemaa eteenpäin. Päivi Sillanaukee vastasi minulle silloin ministeriöstä ja kertoi, että asia on erittäin tärkeä ja näin tulisi toimia.

Se tilanne siellä niissä hoivayksiköissä, kun me puhumme sosiaalihuollon asumispalveluyksiköistä, jotka ovat kodinomaisia yksiköitä, on se, että siellä ei välttämättä ole sairaanhoitajaa, sieltä puuttuu lääkitystä, lääkkeiden, esimerkiksi pistosten, antajia, sieltä puuttuu hoivavälineitä, apuvälineitä. Jos se loppuaika, kun henkilö sairastuu esimerkiksi keuhko-kuumeeseen, pneumoniaan, ja kärsii hengitysvajeesta ja kärsii limaisuudesta ja tarvitsee mahdollisesti sitä sähköimun apua ja sitä happilaitetta, on jo normaalioloissa hoitajalle haasteellista seurattavaa ja on hoivayksikölle haasteellista toteuttaa sitä hoitoa, niin mitä se on siinä vaiheessa, kun on koronapotilaasta kysymys, kun ne oireet ovat aivan valtavan järkyttäviä? Sen takia tämä asia on tärkeä, että me turvaamme, että siellä hoivayksiköissä on... Eivät ne laitteet ole niin kalliita, ja se kouluttaminen kuuluu jo siihen hoitajien peruskoulutukseen, että osaa happea antaa ja käyttää niitä imulaitteita, ja niitä tulee olla tarjolla. Vieköö tämä huoleni ja viestini eteenpäin, koska se on todellinen. Jokaisessa hoivayksikössä, missä menehtyy ikääntyneitä ja vanhuksia nyt tähän koronavirukseen, painitaan näiden asioiden kanssa.

Kysyisin ulkomaalaistaustaisten henkilöiden tartunnoista. Näitä ryppäitä on ollut, ja se on ollut ihan yleisesti tiedossa, ja ministeriö ja koronanyrkki on tarttunut siihen, ja paikallisesti myös on tartuttu, tiedotusta on viety eteenpäin. Miten tämä vielä etenee entisestään, että saamme kaikki nämä tartuntaryppäät kiinni, koska yhdessä näitä on tehtävä?

Ja kiitän myös ministeriä tästä työstä, mitä olette tehnyt, vastauksista. Välillä on kysytty kipakastikin, koska aihe on erittäin tärkeä. Pyydän ymmärrystä. Ja kun olemme olleet oppositiossa viime kaudella, niin ymmärrämme varmasti aika hyvin toinen toisiamme. — Kiitos.

12.22 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Kiuru kuvasi tätä lain valmistumista, miten kimuranttia se on ollut, mutta jollakin tavalla sopinee tässä kohtaa lähettää kyllä hallitukselle terveiset, että jos me kerran tiedämme lääketieteellisesti, millä tavoin virukset leviävät, niin minusta on ehkä vähän erikoista, että sitten sitä aletaan politisoimaan, että täällä se leviää, mutta täällä se ei leviä. Tältä osin olisi ehkä syytä jatkossa keskittyä tällä hetkellä tärkeimpiin lakihankkeisiin sen sijaan, kuten edustaja Meri kertoi, että tänne on tuotu näitä ideologisia lakihankkeita, jotka eivät todellakaan tässä tilanteessa ole kiireellisiä.

Oikeastaan tästä aasinsiltana tänne uskonnollisiin tiloihin. Ymmärrän sen, että niissä on eroja, mutta me tiedämme varmasti tässä salissa, että meillä on myöskin sellaisia uskonnollisia tiloja, joissa ei noudateta niitä ohjeita ja suosituksia ja määräyksiä tässä kohtaa, ja minusta on erikoista, että sitten juuri he eivät kuulu siihen, että viranomainen voi sulkea. Sen sijaan puututaan kyllä rajulla kädellä elinkeinovapauteen ja omaisuudensuojaan. Tätä epätasapainoa pidän outona.

Tämä 9 a §: Totean nyt vielä kertaalleen, että kun sosiaalihuollon asumispalveluyksiköt rupeavat tekemään terveydenhuoltoa, niin miten se käytännössä onnistuu, kun tilanteessa, jossa tätä pykälää tarvitaan, niitä terveydenhuollon ammattilaisia ei siellä ole, vaan siellä itse asiassa henkilöitä on ohjaaja-nimikkeellä, ja tänä päivänäkin näissä yksiköissä työskentelee henkilöitä, joilla ei ole välttämättä minkäänlaista terveydenhuollon tai sosiaali-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

huollon koulutusta. Sen vuoksi siellä on ohjaajia, että se ei rajaa sitä henkilöstöä, keitä sinne töihin tulee, ja tämä on itse asiassa iso ongelma.

Minusta on syytä kyllä eduskunnan lähettää viesti, että tämä ei saa johtaa hoidon rajaamiseen epäasiallisesti muun muassa kehitysvammaisten osalta, missä on nähty ongelmia tässä maassa jo paljon aiemminkin. Minä ymmärrän sen, että jos tehot ovat täynnä, niin joudutaan tekemään valikointia, ja sitä tehdään tälläkin hetkellä, mutta ei voi olla niin, että nämä henkilöt, jotka asuvat jossain tietyssä paikassa, jäävät vaille asianmukaista hoitoa. Minusta se on täysin kestämaton peruste, että asumispaikka kertoisi sen, millaista hoitoa saa, eikä se, mikä on potilaan tilanne. — Kiitos.

12.25 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Rantanen sivusi näitä uskonnollisia yhteisöjä, ja minulla on kyllä päinvastoin kuin edustaja Rantasella sellainen käsitys, että uskonnolliset yhteisöt ovat erittäin hyvin ja täsmällisesti noudattaneet jo suositusten pohjalta näitä erilaisia rajoituksia. Meillä on tämä yksi Jyväskylän tapaus, jossa oli kysymys ranskankielisestä afrikkalaistaustaisesta yhteisöstä, mutta saamani tiedon mukaan siinä ei ollut kysymys edes jumalanpalveluksesta vaan syntymäpäiväjuhlista eikä ymmärtääkseni kysymys edes rekisteröidystä uskonnollisesta yhdyskunnasta vaan tällaisesta vapaamuotoisesta yhteisöstä, joita tietenkin koskevat ihan samat säännöt ja periaatteet kuin muitakin yhdistyksiä.

Jos uskonnonvapautteen kajottaisiin niin voimakkaasti, että viranomaisilla olisi mahdollisuus määrätä esimerkiksi kirkkoja tai jumalanpalvelustiloja suljettavaksi, niin kyllä sen mielestäni nimenomaan perusoikeusnäkökulmasta ja uskonnonvapauden vahvan aseman vuoksi tulisi tapahtua silloin ihan poikkeusolojen ja valmiuslain kautta, ei siis tavanomaisen lainsäädännön kautta, jolloin yksittäinen viranomainenkin voisi tämän päätöksen tehdä. Eli kyllä tässä on kysymys nimenomaan hyvin herkästä asiasta ja on kysymys sellaista perusoikeudesta, jota ei pidä mielestäni helposti lähteä loukkaamaan.

Kiitan ministeri Kiurua, että olette jaksanut koko tämän ajan täällä istua ja meitä kuunnella ja vastata, mutta toivoisin, että vastaisitte vielä tähän kysymykseen maskeista. Ymmärrän hyvin sen, että myös maskikäskyt olisivat puuttumista kansalaisten perusoikeuksiin, mutta kyllähän tässä puututaan monella muullakin tavalla perusoikeuksiin, ja valtaosassa Euroopan maita on näitä erilaisia maskimääräyksiä. Erityisesti ajattelen nyt näitä liikenteenharjoittajia ja kansalaisten mahdollisuutta terveysturvallisesti liikkua julkisilla kulkuvälineillä. Olisiko tämä mahdollista, miten ajattelette, voisiko näihin hygieniasääntöihin lisätä vielä tämän maskimääräyksen?

12.28 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Ottaisin tässä tartuntatautilakiesityksen yhteydessä esille nämä sosiaalihuollon asumisyksiköt, joissa velvoitettaisiin järjestämään myös terveydenhuoltoa ja ottamaan sinne lisää asukkaita. Asia ei ole aivan näin yksinkertainen, niin kuin täällä on keskustelussa noussutkin esille. Siellä on tietynlainen osaamistaso ja ammattitaito, ja se ei anna suoraan valmiuksia hoitaa terveydenhuollon asiakkaita niissä samoissa yksiköissä ja samaan aikaan huomioida myös niiden asukkaiden tarpeita, jotka siellä jo ovat. Ja siellä voi hyvin olla myös saattohoitopotilaita, jotka tarvitsevat enemmän sitä henkilöstöresurssia ja tarvitsevat sen asianmukaisen hoidon.

Haluan nostaa tässä yhteydessä esille myös sen, että se, missä ihmistä hoidetaan, ei linjaa häntä minkään hoidon ulkopuolelle. Tämä on tärkeää huomioida, koska itsekkin olen saanut niitä viestejä, että on sanottu näin, ettei hoivakodista lähetetä ketään eteenpäin, että

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

meillä on linjattu näin. Ja näinhän se ei ole, kaikilla ihmisillä on oikeus saada hoidon tarpeen arvio aina siinä tilanteessa, mikä se kulloinkin on. Ketään ei voida etukäteen linjata suoraan hoidon ulkopuolelle.

Sitten sanoisin vähän vielä näistä uskonnollisista yhteisöistä ja elinkeinon harjoittamisesta. Nyt tässä lakiesityksessä on katsottu, että voidaan kahdeksi viikoksi rajoittaa elinkeinonharjoittamisen vapautta mutta ei voida rajoittaa uskonnollisia tiloja — niitä ei voi sulkea, mutta elinkeinonharjoittajan tilat voidaan sulkea. Eli tässä on niin kuin kaksi perusoikeutta, ja on katsottu niin, että toinen menee toisen edelle. Itse olen sitä mieltä, että ilman muuta esimerkiksi hautajaiset tulee voida järjestää, mutta jos on kyse semmoisista varsinaisista tilaisuuksista, niin kyllähän sen pitäisi koskea yhtä lailla uskonnollisia yhteisöjä kuin elinkeinotoimintaa.

Sitten nostaisin esille vielä tämän aikataulun. Tiedän varsin hyvin, että ministeriössä virkamiehet ovat olleet kovilla, heillä on ollut paljon töitä, mutta he ovat olleet kovilla monen muun esityksen kanssa. He ovat olleet kovilla esimerkiksi sote-lakiesityksen kanssa, joka ei ole kiireellinen esitys, mutta te olette sosiaali- ja terveysministeriössä, ministeri Kiuru, priorisoineet sote-esityksen tämän kiireellisen tartuntatautilakiesityksen edelle, jolloinkaan me emme ehdi saada tätä tärkeää lakia tämän yleisvaarallisen taudin ehkäisemiseksi.

Ja sitten kasvomaskivelvollisuudesta: Me emme ole saaneet siihen edelleenkään vastausta. Voisiko sen nyt tähän tartuntatautilakiesitykseen ottaa mukaan? Siihen on valmiiksi pykälät olemassa, ja se olisi parasta ennaltaehkäisyä. Se ei kenenkään perusoikeutta riko. Me ostamme tälläkin hetkellä bussilipun, kun menemme bussiin tai metroon — miksi yhtä lailla ei voitaisi vaatia sitä kasvomaskia sinne mennessä?

12.31 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puheenjohtaja! Olen tässä maltilla kuunnellut kollegojen hyviä puheenvuoroja... [Leena Meren välihuuto] — Anteeksi, mitä? — Niin, anteeksi, arvoisa puhemies! [Puhemies: Saatte!] — Olen tässä nyt kuunnellut rauhassa näitä puheenvuoroja, ja hyviä, tärkeitä asioita tässä on käsitelty. Olin ajatellut, etten tähän keskusteluun enää puutu, mutta otan nyt kaksi asiaa ihan tästä paikalta vielä esille.

En itse nyt muista ihan ulkoa näitä tehohoitolukuja, keväällähän niistä oli enemmän puhetta, mutta haluaisin nyt korostaa sitä, että meillähän sairaaloissa on tehohoitopaikkoja ja tehovalvontapaikkoja, joka on vähän lievempi kategoria, ja kysymys on siitä, että... Sen muistan ihan tarkkaan, että Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä oli aikanaan aikuisten teho-osastolla 24 paikkaa ja lasten teho-osastolla 8 paikkaa, HUSissa nämä luvut voi kertoa sitten suunnilleen neljällä eli ollaan käytännössä yli sadassa, ja koko Suomessa ollaan silloin siinä noin vajaassa 300:ssa. Se on se meidän, Suomen, normaali tehohoitopaikkojen lukumäärä. Sen päälle meillä on sitten tehovalvontapaikkoja. Siinä nostamissuunnitelmassa, joka silloin keväällä oli, kun todella otaksuttiin, että joudumme ihan katastrofaalisiin tilanteisiin, tavoiteltiin sitten jopa tuhatta paikkaa, eli silloin on kaksinkertaistettu tehopaikkojen plus tehovalvontapaikkojen lukumäärä. [Leena Meren välihuuto] — Joo, no niin, mutta siis tehohoitopaikat ja tehovalvontapaikat on kaksi eri kategoriaa. — Mutta minun mielestäni olennaista nyt on kuitenkin, että sairaaloissa jo nykyinen potilasmäärä koronan takia tehohoitopaikoilla alkaa olla, ei nyt vielä ihan ylärajoilla, mutta hyvin lähellä sitä, mihin tuossa omassa puheenvuorossani viittasin.

Toinen asia on sitten maskit ja maskipakko. En nyt ole sillä tavalla juristi, että pystyisin siihen tyhjentävästi vastaamaan, mutta minulla on käsitys, että ihan semmoista lakisääteistä maskipakkoa, että jos tuolla joku ulkona kulkee ilman maskia, niin sitten joku voisi tulla

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

siitä antamaan vaikkapa kuudenkymppin tai satasten sakon, meillä Suomessa ei ole kyllä mahdollista tai ainakaan hyvin helppoa säätää. Se on sitten eri asia, että sopimusperusteisestihan liikennöitsijät ja vaikkapa eri tilojen haltijat voivat edellyttää, että he eivät päästä niihin tiloihin ihmisiä, ellei ole maskit käytössä. Näinhän on ymmärtääkseni tehty. Mutta ihan tällainen laki, joka on maskipakko — koska ihmisillä on myös esteitä, kaikki eivät voi sitä maskia käyttää, niin kuin tiedämme, tarkkaa prosenttilukua en osaa sanoa, mutta olettaisin, että joka kymmenes ihminen saa tietynlaisia ongelmia näistä — ei ole ihan näin yksiniittinen kuin täällä on annettu ymmärtää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Rantanen ja sen jälkeen ministeri.

12.34 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Vielä kertaalleen palaan tähän uskonnonvapauskysymykseen. Voi olla, että ajattelen tätä liian yksinkertaisesti, mutta jotenkin itse ajattelisin, että uskonnonvapaus on kaikilla ja näin pitääkin olla. Mutta sitten, kun puhutaan tästä uskonnollisten tilojen osiosta, niin siinä kohtaa, kun tällaisiin toimenpiteisiin joudutaan, pidän epätasapainoisena sitä, että meillä voidaan mennä sinne elinkeinoelämän omaisuudensuojaan, mutta ei sitten voitaisi sulkea näitä. On varmasti niin, kuten täällä on käynyt ilmi, että osa suhtautuu näihin erittäin vastuullisesti, muun muassa nämä suositut Kauneimmat joululaulut onko kai kirkolta etään siirretty — joka tapauksessa niitä ei olla nyt pitämässä — mutta sitten meillä on sellaisia paikkoja, jotka eivät näitä noudata. Meillä on tässä maassa myös laki siitä, että väkivaltaa ei saa olla, meillä tapahtuu silti kunniaväkivaltaa. Meillä ei saa lapsia silpoa, meillä silti silvotaan lapsia. Jotenkin ajattelisin nyt niin, että kyllä tällainen perälauta täällä pitää olla myös tässä kohtaa. Jokainen saa silti uskoa, sitä voi tehdä missä hyvänsä, tässäkin salissa sekä kotona ilman, että siinä kajotaan ihmisen uskonnonvapauteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru, jos vielä haluatte.

12.36 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitän ensinnäkin edustajia osallistumisesta tähän keskusteluun. Tässä on kysymys siitä, minkälaisilla välineillä tarttuvaa tautia tullaan jatkossa torjumaan, eikä tämä ole kovin tavatonta, että saattaisi vielä osua seuraavankin sukupolven kohdalle tällainen tilanne, jossa me olemme nyt olleet tämän viimeisen vuoden aikana. On toki sanottava, että pienempiä epidemioita ja muita on jo ollut ja näitä tartuntatautilain päivittämisiä tarvitaan, ja tältä osin kysymys on oikeastaan nimenomaan siitä, minkä myös edustaja Laiho tuossa puheenvuorossaan nosti esiin: siis voimmeko me juridisesti sitovasti puuttua suositusten noudattamiseen? Se ei vain ole mahdollista. Ja koska se ei ole mahdollista, niin sen takia tänään tänne nyt esitetään uusia välineitä, jotta näistä suosituksista tehtäisiin sitten todellista totta ja esitettäisiin näitä juridisesti sitovia keinoja.

Kävitte hyvää keskustelua tässä esimerkiksi maskipakosta, ja edustaja Lindén taas toisesta näkökulmasta kertoi, että sekin on varsin haasteellinen kysymys. Me kävimme tänään keskustelua liikuntatiloista, niihin liittyvistä rajoituksista, pitäisikö saada sulkea, eikö pitäisi, me täällä keskustelimme uskonnonvapaudesta. Se kertoo siitä, että nämä perustuslailla suojellut, ihmisten aivan keskeiset perusoikeudet ovat tänään kysymyksessä — ja kuinka pitkälle niitä poikkeuksia voidaan lähteä sitten tartuntatautilainsäädännössä normaalilainsäädäntönä esittämään sinne? Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin tartunta-

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

tautilaissa linjannut, että täällä on mahdollisuus venyä nimenomaan elinkeinonvapauden rajoittamisen puolella, koska siellä on avattu jo nykyiseen lainsäädäntöön pykälistöä — tai itse asiassa pykälää. Tällä logiikalla ollaan hyvin sensitiivisessä kulmassa sen suhteen, missä me voimme tehdä näitä uusia avauksia.

Tämä keskustelu siitä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväjaosta eli se, tehdäänkö so-puolella myöskin te-puolen onnistumiseksi työtä: siltä osin se on se keskeinen kysymys. Sivuilla 70—71, jos haluaa tarkemmin katsoa, on nimenomaan määritelty niitä kriteeristö-jä sille, että tässä ei saa myöskään käyttää tätä mahdollisuutta väärin, ja minusta on ihan hy-vä, että se on noussut tässä keskustelussa esiin, mutta haluan teille korostaa, että on myös varmistettava, että tältä osin ne perustelut ovat kunnossa, joilla halutaan sitten myöskin kertoa, minkälaisissa tapauksissa potilaita voitaisiin hoitaa sosiaalihuollon yksikössä. Ja tämä on tärkeä kulma, että tässä ei mennä myöskään sitten yli.

Edustaja Meri kysyi tästä tehohoidon kokonaisuudesta, ja edustaja Lindén siihenkin jo ehti periaatteessa vastata, mutta haluan sanoa, että tämä on juuri se keskustelu, missä nä-kyy, kuinka vaativista kysymyksistä tässä on kysymys. Kun me puhumme julkisuudessa tehohoitopaikoista, niin tarkoitammeko me tehohoito- vai tehovalvontapaikkoja? [Leena Meren välihuuto] Puhummeko me paikoista vain covid-potilaille vai kaikille potilaille? Puhummeko me paikoista, mitkä ovat normaaliolosuhteissa, vai paikoista, jotka olisivat kriisiajalla lisättävissä, vai puhummeko me jo siitä, että jos ajetaan koko hoitotakuu alas — niin kuin tiedätte, valmiuslain aikana tehtiin hoitotakuuseen vahvoja eduskunnan päätök-sellä tapahtuvia poikkeuksia — niin voiko sellaisessa tilanteessa lisätä vielä edelleen, leik-kaustoiminnan alajajolla, näitä paikkoja? Nämä luvut, jotka te otitte siinä esiin, perustuvat nimenomaan niihin arvioihin, jotka meillä oli. Minä voin puhua tuossa käytävällä lisää ja tarkemmin sitten, mutta ne ovat ihan valideja edelleen, ja siltä osin se riippuu aina siitä, mistä puhutaan, ja minä en nyt tässä mene tarkemmin yksityiskohtiin. Mutta siltä osin nämä luvut vaihtelevat riippuen siitä, mistä puhutaan.

Nyt oletan, että olen kaikkiin kysymyksiin vastannut. — Kiitos kaikille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintova-liokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviras-ton (EPPO) toimintaan sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 184/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyk-sen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2020 vp. Nyt pääte-tään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri.

Keskustelu

12.41 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen lyhyesti lakivaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston toimintaan ja siihen liittyviksi laeiksi.

Euroopan syyttäjänviraston perustamista koskeva EU:n asetus, jäljempänä EPPO-asetus, on annettu vuonna 2017. EPPO koostuu Luxemburgiin sijoittuvasta keskusvirastosta ja jäsenvaltioissa toimivista valtuutetuista Euroopan syyttäjistä. Sen toimivallassa on tutkia riippumattomana EU:n syyttäjäviranomaisena unionin talousarvioon kohdistuvia rikoksia ja asettaa näistä rikoksista epäillyt syytteeseen kansallisissa tuomioistuimissa. Hallituksen esityksessä on kyse asetusta täydentävistä välttämättömistä lainsäädäntömuutoksista. EPPO-asetus sinällään on jo jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

Lakivaliokunta pitää perusteltuna esityksen lähtökohtaa siitä, että lainsäädäntöön tehdään täydennyksiä vain siltä osin kuin se on asetuksen säännösten selkiyttämiseksi välttämätöntä. Niin ikään lakivaliokunta pitää kannatettavana esityksen lähtökohtaa siitä, ettei EPPO:n toimivaltaan kuuluvia asioita varten luoda toimivista kansallisista järjestelyistä poikkeavia ratkaisuja. Lakivaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutamin muutosehdotuksin, jotka liittyvät erityisesti perustuslakivaliokunnan antamasta lausunnosta ilmeneviin huomioihin. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt sääntelyn täydentämistä ylimmän laillisuusvalvonnan ja ministerisyyteen käsittelyn osalta. Lakivaliokunnan muutosehdotukset liittyvät todennäköisesti varsin harvoin esille tuleviin tilanteisiin, mutta periaatteellisesti erittäin tärkeisiin kysymyksiin.

Ylimpään laillisuusvalvontaan liittyen lakivaliokunta ehdottaa EPPO-lakiin informatiivista viittaussäännöstä, jonka mukaan Euroopan syyttäjän ja valtuutetun Euroopan syyttäjän toimintaan Suomessa kohdistuvasta valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnasta säädetään perustuslaissa. Valiokunnan ehdottaman muutoksen myötä ei jää epäselväksi, että ylimpien laillisuusvalvojien valvonta kohdistuu myös EPPO-syyttäjiin. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta pitää valitettavana, ettei ylimpien laillisuusvalvojien asema suhteessa EPPO-asetukseen tullut arvioinnin kohteeksi jo asetuksen valmisteluvaiheessa. Lakivaliokunta toteaa mietinnössään, että tulevilla hankkeilla tämänkaltaisiin kysymyksiin on syytä kiinnittää huomiota jo neuvotteluvaiheessa. EPPO-syyttäjien rikosoikeudelliseen virkavastuuseen liittyen valiokunta ehdottaa syyttäjälaitoslain muuttamista siten, että lainsäädännössä on selvää, kuka syyttää EPPO-syyttäjiä mahdollisista virkarikoksista.

Valiokunta ehdottaa EPPO-lakiin myös säännöstä liittyen mahdollisten ministerivastuuasioiden käsittelyyn. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa katsotaan, että perustuslaissa säädetty ministerivastuun erityinen käsittelyjärjestys ja korotettu syyttämiskynnys samastuu EPPO-asetuksen 29 artiklassa viitattuun erioikeuksien ja vapauksien tilanteeseen. Asetuksessa säädetään myös tällaisen erioikeuden tai vapauden poistamista koskevasta pyynnöstä. Lakivaliokunta ehdottaa tähän liittyen EPPO-lakiin pykälää, jonka mukaan: ”Jos EPPO-asetuksen 29 artiklassa tarkoitettu erioikeuksien ja vapauksien pidättämistä koskeva pyyntö koskee valtioneuvoston jäsentä, se tulee tehdä valtioneuvoston oikeuskanslerille tai eduskunnan oikeusasiamiehelle. Oikeuskansleri tai oikeusasiamies ratkaisee sen noudattamalla soveltuvin osin, mitä laillisuusvalvonta-asioiden käsittelystä säädetään.” Ilmaisan ”soveltuvin osin” voidaan pykälässä katsoa viitattavan ennen kaikkea perustuslain ministerivastuuasiaa koskevaan sääntelyyn. Käytännössä Euroopan pääsyyttäjän tulee tehdä

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

artiklan mukainen pyyntö valtioneuvoston oikeuskanslerille tai eduskunnan oikeusasiemiehelle, joka tämän jälkeen käsittelee pyynnön toimivaltaansa kuuluvana asiana hänelle kuuluvan harkintavallan mukaisesti ja ryhtyy harkintansa mukaan perustuslain 115 §:ssä säädettyihin toimenpiteisiin.

Valiokunta ehdottaa mietinnössään myös kansallisen syyttäviviranomaisen ja EPPOn väliseen toimivaltaristiriitatilanteeseen ehdotetun muutoksenhakukiellon poistamista niin, että käräjäoikeuden ratkaisusta voi valittaa korkeimpaan oikeuteen. Korkeimpaan oikeuteen pääsy edellyttää valituslupaa.

Suomen valtuutettujen Euroopan syyttäjien osalta neuvottelut palkanmaksusta ja palkan sivukuluista ovat valitettavasti kesken. Lakivaliokunta pitää perusteltuna, että oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö ja valtakunnansyyttäjän toimisto selvittävät yhdessä, kuinka Suomessa toimivien valtuutettujen Euroopan syyttäjien oikeudet kansallisen järjestelmän mukaiseen sosiaaliturvaan ja eläkkeeseen järjestetään. On tärkeää, että EPPOn toiminnan aloittamisesta neuvoteltaessa Euroopan valtuutetuille syyttäjille pyritään turvaamaan mahdollisimman hyvät oikeudet myös näiden maksujen ja etuuksien osalta ja tilanne on selkiytynyt ennen EPPO-toiminnan alkamista. Sosiaaliturvan järjestäminen täysin vastaavalla tavalla kuin kansallisissa tehtävissä työskenteleville syyttäjille edellyttäisi tämänhetkisen arvion mukaan lainmuutoksia. Mahdolliset muutokset jäävät siten nyt käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä erikseen huolehdittaviksi.

Lisäksi valiokunta ehdottaa lakiehdotusten voimaantulosäännösten muuttamista siten, että lait tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tämä liittyy siihen, että EPPOn tarkkaa aloittamisajankohtaa ei vielä tiedetä. Tämänhetkisen tiedon mukaan toiminta voisi alkaa aikaisintaan vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä.

Lakivaliokunnan päätösehdotus: ”Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 184/2020 vp sisältyvät 1.—7. lakiehdotuksen.” Lakivaliokunnan mietintö on yksimielinen.

12.48 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Olen ollut täällä eduskunnassa nyt vajaat kaksi vuotta, ja täytyy sanoa, että tämä EU-kuvio on alkanut nyt vasta valjeta minulle jollakin tavalla. Yksi näistä mielenkiintoisista oli nimenomaan tämä EPPO-asetus, ja nyt sitten kuulemisissa kävi ilmi tämä prosessi sen osalta, että kun siellä tehdään sitä asetusta, niin Suomen pitäisi niissä neuvotteluissa pitää tarkasti huolta a) kansallisista intresseistä ja b) Suomen valtiosäännöstä. No, nyt kävi sitten ilmi, että näitä Suomen valtiosäännön erityisasioita, kuten esimerkiksi meidän ylimpien laillisuusvalvojien osuutta, ei oltu huomioitu, ja tavallaan tämä herätti minut ainakin siinä kohtaa, kuinka hyvin meillä näissä neuvotteluissa sitten tämä kansallinen etu ylipääntänsä pysyy, jos me emme edes tämmöisistä perusasioista pidä huolta EU:ssa, jossa neuvotellaan.

Nyt asetusta on voimassa, ja kun se sitten tuodaan ja implementoidaan tänne Suomen lainsäädäntöön, niin tilanne on se, että emme me enää voi sitä asetusta muuttaa, vaan täällä pitää pyrkiä tekemään niin paljon kuin mahdollista, mutta aina se ei ole mahdollista. Tästä sitten seuraa se, että lopulta, jos tulee ristiriitatilanne, niin tämä ratkaistaan EU-tuomioistuimessa. Voi tietysti kysyä, kuinka usein sitten pieni valtio voittaa, en ota siihen kantaa, mutta totean vain, että tällaisessa vapaaehtoisessa sopimuksessa me sitten olemme mukana.

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Oikeastaan tästä innostuneena olen nyt sitten vähän yrittänyt ronkkia. Vuonna 94:hän äänestettiin EU:hun liittymisestä silloisen sopimuksen mukaan. Itsekin äänestin silloin, ja äänestin kyllä jo silloin ”ei”. Itseäni otti silloin päähän se, että EU:ta markkinoitiin pelkkänä hyvänä, mutta kriittisiä kysymyksiä ei siihenkään aikaan saanut esittää. Muun muassa Tampereella oli tällainen Eurooppa-infopiste, jossa sai käydä kyselemässä EU:sta. Siellä sai käydä kyselemässä, muttei mitään ikäviä kysymyksiä.

Sitten vuonna 2009 Suomi on liittynyt Lissabonin sopimukseen, jossa käytännössä EU:lle siirrettiin niin oikeuslaitos, poliisi, raja kuin maahanmuutto, ja tuossa samassa yhteydessä Euroopan parlamentissa ei ole enää valtioiden kansojen edustajia, vaan Euroopan parlamentti koostuu unionin kansalaisten edustajista, eli me emme siis ole suomalaisia siellä vaan unionin kansalaisia.

Tästä voidaan olla montaa mieltä. Mutta oikeusasiamies omassa lausunnossaan liittyen tähän EPPOon käytti sanaa tunkeutua, ja itse asiassa siitä tässä on nyt kysymys. Minusta välillä tuntuu, että ainakin kansalaisena on todella vaikea saada selville, mitä kaikkea EU on. Itse asiassa se on todella paljon muuta kuin sitä, mistä 94 äänestettiin, jolloin se oli ehkä enemmän tällainen vapaakauppa-alue ja niin edespäin. No, nyt he tulevat meidän syyttäjälaitokseen. Okei, tällä hetkellä EPPO-syyttäjien toimivaltaan kuuluvat unionin talousarvioon kohdistuvat rikokset, mutta kyllä nähdäkseni sitäkin keskustelua jo käydään, että tämä pitäisi viedä pidemmälle. Samaan aikaan EU:ssa on sitten kaikenlaisia vihapuhehankkeita meneillään ja niin edespäin. Sopii tietysti kysyä, milloin nämä syyttäjät ryhtyvät syyttämään muitakin lainsäädäntöön kuuluvia asioita.

Suomi on mukana Frontexissa, joka tulee lähettämään meille tällaisia perusoikeusvalvojia rajoille, ja kun joku rajanaapuri työntää hybridi vaikutuksella tänne ihmisiä, niin sieltä EU-viraston ihminen sanoo, että ei saa topata rajalle, vaan kaikki pääsevät sisään. Sitten yhtä aikaa meille työnnetään maahanmuuttopakettia, jossa käytännössä EU määrittää, ketä meille tulee. Tämä on erittäin huolestuttavaa.

Sitten vielä viimeinen naula arkkuun: tämä elpymispaketti. Sehän johtaa velkaunioniin, joka vain niittaa tämän liittovaltiokehityksen. Minusta tämä on kyllä sellainen asia, että tästä itse asiassa pitäisi jokaisen puolueen puhua ja kertoa, mitä kaikkea EU tarkoittaa. Se ei ole pelkästään sitä, ettei tarvitse passia näyttää rajalla tai vaihtaa valuuttaa, vaan se on aika paljon muutakin.

Sopii tietysti kysyä, kuinka paljon me pystymme siellä vaikuttamaan, jos me emme pysty huolehtimaan edes siitä, että omaa valtiosääntöämme ei rikota näissä neuvotteluissa. Mutta kuten on sanottu EU-ministeri Tuppuraisen sanoin, niin oma kansa ensin -ajattelu on vahingollista, ja siltä tämä toiminta nyt näyttää, miten meillä asioita hoidetaan. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 184/2020 vp sisältyvien 1.—7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 230/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 44/2020 vp

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 44/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

12.55 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Käytin tämän asian lähetekeskustelussa perusteellisen puheenvuoron, ja en lähde toistamaan silloin kertomiani asioita. Tämähän käsiteltiin huolella, niin kuin kuuluukin, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja pienillä säädöillä saimme aikaiseksi yksimielisen mietinnön tästä.

Kysehän on siitä, että meillä on siviilikriisejä, jotka koskettavat terveydenhuoltoa. Ne eivät kaikki ole mitään tällaisia epidemioita. Ne voivat olla suuronnettomuuksia, ne voivat olla muita vakavia häiriötiloja, jotka sitten vaikuttavat terveyspalveluihin ja sosiaalipalveluihin myös. Ja kun meidän maamme on sen luontoinen niin maantieteeltään kuin muutenkin, että pelkästään yhdestä keskushallinnon kohteesta me emme voi meidän moninaista kuntakenttäämme johtaa ja toisaalta sitten on vaikea koota suoraan kunnista yhteen keskuksen tietoa tilannekuvan muodostamiseksi, niin tässä on ajateltu, että meillä olisi tietyllä tavalla kolmiportainen järjestelmä: Olisi keskushallinto, jota edustaa sosiaali- ja terveysministeriö käyttäen sitten apunaan niitä keskushallinnon virastoja, jotka kulloiseenkin aiheeseen liittyvät. Sitten olisivat nämä sairaanhoitopiirit sillä tavalla ryhmiteltyinä, että meillä on viisi yliopistosairaala, joiden ympärillä olevat sairaanhoitopiirit muodostavat erityisvastuualueen — se olisi keskimmäinen taso. Ja sitten meillä on kunnat. No, koska sairaanhoitopiirit eivät sinänsä huolehdi muuten kuin noilla tietyillä alueilla, joilla on sote-piirit jo nyt, sosiaalihuollon tehtävistä, niin sitten on erikseen vastuutettu yliopistosairaalan sijaintipaikkakunnan kunta koordinoimaan sitä sosiaalihuollon tilannekuvan muodostamista. Ja tällä tavalla meille on muodostettu tällainen kolmiportainen järjestelmä, joka muodostaa tilannekuvaa ja sitten standardisoidulla tavalla huolehtii varautumisesta.

Tämä on sinänsä aika pientä hienosäätöä nykyiseen järjestelmään. Omasta mielestäni olisi pidemmällekin voinut mennä, mutta on hyvä, kun tämä malli nyt on luotu. Ihan suinkaan pelkästään tästä koronatilanteesta tämä ei johdu, vaan nämä ajatukset olivat vireillä sosiaali- ja terveydenhuollossa jo ennen epidemian alkua.

12.57 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä sairaanhoitopiireille, joissa on yliopistollinen sairaala, annettaisiin tehtäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelun ohjaus valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti omalla erityisvastuualueellaan ja sosiaalihuoltolakiin lisättäisiin sosiaalihuollon valmiussuunnittelua ja varautumista koskeva yleissäännös. Sairaanhoitopiirin alueen kuntien tulisi laatia yhteinen sosiaalihuollon valmiussuunnitelma keskussairaalan sijaintikunnan sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen johdolla. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin tehtävänä olisi luoda terveydenhuollon tilannekuva, joka sisältäisi tiedot perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon häiriötilanteista ja niiden uhkista sekä terveyspalvelujärjestelmän valmiudesta vastata erilaisiin häiriötilanteisiin. Tätä kautta sosiaali- ja terveysministeriö kokoaisi sitten tiedot ja saisi tilannekuvatiedon valtakunnallisesta sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta ministeriölle ja valtionjohdon käyttöön. Valmiussuunnittelua

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

tehdään joka puolella, ja tällainenkin muutos on tietenkin tarpeen. Me tarvitsemme uudelleenarviota siitä, onko meidän valmiusjärjestelmä sellainen, että me saamme myöskin sen riittävän tiedon alueilta johtopäätöksen tekemiseksi.

Tämä lakiesityshän oli tarkoitus tuoda jo viime keväänä eduskuntaan. Siinä on ollut taustatyötä jo ennen tätä epidemiaa, mutta viime keväänä se sai niin paljon kritiikkiä, että sitä ei silloin tuotu. Siihen tehtiin muutoksia, ja nyt se on sitten täällä eduskunnassa päätettävänä ja valiokunnassa ollut käsittelyssä. Valiokunnassa todettiin, että ehdotetuilla muutoksilla ei muuteta varautumista koskevaa päätösvaltaa tai johtosuhteita. Tämä on tärkeä huomio, eli yliopistollista sairaalaa ylläpitäville sairaanhoitopiireille annettavassa uudessa tehtävässä on nimenomaisesti kyse yhtenäisen valmiussuunnittelun ohjauksesta ja tilannekuvaa koskevan tiedon kokoamisesta ja jakamisesta. Kuten kaikki tiedämme, eiväthän yliopistosairaalat sinällensä ole parhaimpia osajia sosiaalihuollon osalta, mutta tässä kohtaa kyse onkin tiedon kokoamisesta siltä alueelta, ei sinällensä sen substanssiasian osaamisesta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi sitä kritiikkiä voimaantuloaikataulua kohtaan, mitä oli jo silloin edellisenä keväänä, että tehdään kriisin keskellä. Olen ihan samaa mieltä: tällaisia muutoksia ei pidä tehdä kriisin keskellä, kun meillä on tällainen epidemia päällä, vaan niin sanotusti rauhan aikana. Sen takia valiokunta edellyttää tässä mietinnössäänkin, että lain voimaantuloa myöhennetään tästä ehdotuksesta. Eli voimaantuloajan kohta on asetettava siten, [Puhemies koputtaa] että säädösmuutosten toimeenpanon edellyttämälle käytännön valmistelutyölle jää riittävä aika.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 230/2020 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 talousarvioesityksen (HE 146/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 146/2020 vp

Hallituksen esitys HE 227/2020 vp

Talousarvioaloite TAA 1-370/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2020 vp

Pöytäkirja PTK 164/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 15.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että talousarvioehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan puhemiesneuvoston 11.12.2020 ehdottamaa menettelytapaa.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 15.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lakien muutoksenhakusäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 220/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 17/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 14.12.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 13.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola